

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Kateřina Neplechová

Ústavní systém USA

Diplomová práce

Olomouc 2015

„ Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Ústavní systém USA vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje“.

V Olomouci 12. dubna 2015

.....

Kateřina Neplechová

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu diplomové práce Prof. JUDr. Eduardu Vlčkovi, CSc. za užitečné rady a věnovaný čas při zpracování mé diplomové práce. Dále můj vděk patří za ochotný a lidský přístup po celou dobu přípravy diplomové práce.

OBSAH

ÚVOD	6
1 Boj za nezávislost	7
1.1 Americké kolonie pod nadvládou Britského impéria	7
1.1.1 Správa a samospráva v koloniích	8
1.1.2 První kontinentální kongres.....	9
1.1.3 Druhý kontinentální kongres	10
1.2 Deklarace nezávislosti	11
2 Spojené státy americké na počátku ústavního vývoje	14
2.1 Nezávislost kolonií prostřednictvím vlastních státoprávních institucí	14
2.1.1 Státní uspořádání po vyhlášení nezávislosti	14
2.1.2 Ústava Massachusetts	15
2.1.3 Principy porevolučních ústav	16
2.2 Konfederace.....	17
2.2.1 Vznik konfederace	18
2.3 Články konfederace	19
2.3.1 Nástin jednotlivých Článků konfederace.....	20
2.3.2 Úskali Konfедераčního kongresu	22
2.4 Nařízení o severozápadu (The Northwest Ordinance)	24
3 Federace USA a její ústava	26
3.1 Ústavodárný konvent.....	26
3.1.1 Virginský a Newjerský plán.....	27
3.1.2 Connecticutský kompromis	28
3.1.3 Proces ratifikace ústavy	30
3.2 Struktura Ústavy	31
4 Základní principy Ústavy USA	34
4.1 Princip dělby moci, systém brzd a protiváh	34
4.2 Princip federalismu.....	36
4.3 Republikánství.....	38
4.4 Princip soudního přezkumu	39
4.5 Princip omezené vlády	42
5 Moc zákonodárná	43

5.1 Sněmovna reprezentantů	43
5.2 Senát	45
5.3 Prostředky Kongresu	46
5.3.1 Negativní vymezení pravomocí Kongresu	47
5.4. Legislativní proces.....	48
6 Moc výkonná a soudní.....	50
6.1. Prezident Spojených států amerických.....	50
6.1.1 Viceprezident.....	51
6.2 Pravomoci prezidenta	51
6.2.1 Inherentní a delegované pravomoci Kongresem	52
6.3 Moc soudní	53
7 Změny Ústavy	55
7.1 První cyklus oprav	56
7.2 Druhý cyklus oprav	57
7.3 Třetí cyklus oprav	58
ZÁVĚR.....	61
Seznam použitých zdrojů	63
Shrnutí/Abstract.....	66
Seznam klíčových slov/List of keywords.....	67

ÚVOD

Diplomová práce s názvem „Ústavní systém USA“, poodkrývá velice rozsáhlý předmět úpravy. Téma práce v sobě zahrnuje jak kontext historický, tak náhled pozitivněprávní. Cílem mé práce je skloubit vývoj lidského smýšlení, které neodmyslitelně jde ruku v ruce s případnou tvorbou právně relevantních dokumentů. Z tohoto důvodu je nezbytné, aby práce začala tam, kde se dostala do kolébky amerického národa myšlenka za svobodu a demokracii. Diplomová práce je v časovém rozmezí přibližně od druhé poloviny 18. století a pomyslné ukončení souvisí s posledním přijatým ústavním dodatkem z roku 1992, kdy byl ratifikován. Ukončení jsem označila za pomyslné, protože byť je základní rámec ústavního systému položen, ústavní vývoj u konce nikdy nebude.

Primárními zdroji uplatněnými v diplomové práci jsou především monografie, které upravují právní vývoj na území Spojených států amerických. Pomocí popisné metody je nastíněn rozmach USA v dobách, které jim z počátku příliš nepřály, avšak jejich urputností a neodbočení při cestě za svými sny, se staly Spojené státy vzorem pro další státy, které se stejně jako Spojené státy vymanily z cizí moci a vytvořily svůj, zcela ojedinělý právní systém a staly se vzorem jiných demokratických ústav.

Diplomová práce je členěna do sedmi základních kapitol. Kapitoly jsou členěny v závislosti na téma chronologicky. První kapitola nese název „Boj za nezávislost“ a je uvedením do problematiky prvotních bojů za svobodu. Jak se jednotlivé kolonie vypořádaly s omezenou mírou svobody, pojednává druhá kapitola, nazvaná „ Deklarace nezávislosti“. Od tohoto prvního významného dokumentu, od kterého se ubírala země směrem k vytvoření jednotné Unie, pokračuje třetí kapitola „Federace USA a její ústava“. V této kapitole jsou popsány vnitropolitické diskuze, kde se společnost rozdělila na dvě uskupení, sestávající ze zastánců federálního pojetí země a těch, kteří jako antifederalisté bojkotovali přetvoření Unie. S touto kapitolou úzce souvisí následující, „ Základní principy Ústavy USA“. Základní principy nesly stěžejní úlohu pro samotný obsah Ústavy a pomáhaly k její interpretaci. V následujících dvou kapitolách, kapitole páté a šesté je text podroben úpravě složek státní moci, mezi které patří moc zákonodárná, výkonná a soudní. Poslední kapitolou jsou tři cykly oprav Ústavy, tzv. ústavní dodatky, které umožňují neustále se vytvářejícímu právnímu systému v závislosti na společensko-politickém pozadí změny, které mají sloužit především pro spokojený život všech na území Spojených států amerických.

1 Boj za nezávislost

Předmětem úpravy první kapitoly s názvem „boj za nezávislost“ je snaha obyvatel amerického kontinentu o vymanění se z ovládnutí Velké Británie. Prostředkem, jakým bylo dosaženo vlastní správy, byly následně za sebou první a druhý kontinentální kongres, jehož výsledkem bylo dne 4. července 1776 přijetí Deklarace nezávislosti.

1.1 Americké kolonie pod nadvládou Britského impéria

Po ukončení sedmileté války, která probíhala v letech 1756 až 1763 a jejíž ukončení v onom roce 1763 zakončil Pařížský mír, byl pouhou předzvěstí událostí, které následovaly. Výsledkem sedmileté války se stal titul Velké Británie v průmyslové a obchodní velmoci a mír mezi Velkou Británií, Španělskem a Francií. Francie byla výrazně oslabena a oblast Nové Francie přešla pod správu Velké Británie. Obě země utrpěly v průběhu války značné lidské ztráty, spolu s finančním úbytkem, nutným pro zásobování vojska. O první anglické osadě lze hovořit v souvislosti s osadou Raonake, která byla založena v roce 1584. Britské kolonie bylo možné rozdělit na ty, které vznikaly na základě společenské smlouvy, kam patřil Plymouth, Connecticut, Providence a New Haven. Kolonie vlastnické, vycházející z postulátu Common Law, hovořící, že veškerá půda, která nepatřila nikomu, patřila králi, obsahovala Maryland, Pennsylvanii, Severní a Jižní Karolínu, New York a Delaware. Jako třetí a poslední způsob vzniku britských kolonií je uváděn způsob vzniku založených obchodní společností. Mezi takto založené kolonie London Society, byly Massachusetts a Virginie.¹

Velká Británie žádala, aby zámořské kolonie nesly tíhu nákladu na udržování britských jednotek na jejich území. Vedle toho ovšem i v důsledku růstu počtu obyvatel v koloniích, docházelo k rozvoji kapitalismu, hospodářského růstu a sílení buržoazie.² Poddaní Koruny čím dál více přestávali pociťovat náklonnost k Velké Británii zvláště poté, kdy v roce 1763 bylo královskou proklamací zakázáno kolonistům osídlit území a zůstala se celní a daňová politika. V roce 1764 byl vydán cukrový zákon a o dva roky později, v roce 1765, zvláště odsuzovaný zákon o ubytování, týkající se ubytování vojska v koloniálních

---

¹ FRAŠ, Martin, *Historie a význam ústavy USA*. Diplomová práce. Olomouc, 1998, s. 17.

² NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1998, s. 45.

veřejných budovách. „Dále v roce 1765 byl vydán zákon o kolkovním na noviny, tisky a úřední listiny.“ Zákon vyvolal ohromný odpor, přičemž kolonisté vystoupili s heslem „Žádné zdanění bez zastoupení v anglickém parlamentu.“³ Byl tak zahájen nespočet demonstračních událostí, které vedly k vytvoření systému organizací proti britské politice vůči koloniím. Britská vláda se nehodlala vzdát a pokračovala i přes odpor kolonistů. Roku 1767 byla zavedena cla na papír, čaj dovážený do kolonií,⁴ sklo a barvy, s názvem podle anglického ministra financí a státního sekretáře pro Ameriku tzv. „Townshendovy zákony.“ Naléhání Britů na absolutní suverenitu parlamentu a vytvoření koloniální správy, nebyly jen reformy, ale generální útok na právo na sebeurčení kolonistů.⁵

1.1.1 Správa a samospráva v koloniích

„ Kamkoli kolonisté přišli, přinesli s sebou teorii práv svobodného Brita, dědice tradice anglického boje za svobodu.“⁶ Po dobu válek, které měly vliv nejen na Evropu, ale také na španělské, francouzské a anglické kolonie se po jejich ukončení dostávalo potřebě správní změně uvnitř kolonií. Nejednalo se ani tak o zájem Británie, co se vlastní administrativy týče, protože tam jim zcela upřímně nemohla přinést to, po čem nejvíce toužili, a to sice peníze. Odraz byl představován od merkantilistického myšlení, kdy: „ Merkantilisté předpokládali, že bohatství světa, vyjádřené celkovou zásobou zlata a stříbra, zůstává v podstatě stále. Mění se jedině podíl národa na této zásobě, a ten se může zvětšit pouze na úkor soupeřů.“⁷⁸ Orgánem správy kolonií byl Obchodní úřad. Obchodní úřad vytvořil Vilém III.,⁹ čímž byly nahrazeny pozice lordů v oblasti obchodu a plantáží. Hlavním cílem bylo, aby kolonie dodržovali smysl ekonomiky mateřské země, a proto byli koloniální úředníci nuceni podávat zprávy.¹⁰ „ Ve všech koloniích odpovídal zhruba guvernér králi, rada Sněmovně lordů

³ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 383.

⁴ Prosinec 1773, historicky známo jako „ Boston Tea Party“, došlo k převrnutí třech britských lodí vezoucích náklad čaje do moře jako důsledek privilegia Východoindické společnosti osvobozeného od tranzitní daně v Anglii.

⁵ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 45.

⁶ NEVINS, Allan, COMMAGER H. Stelle. *Dějiny Spojených států*. Klatovy: Nakladatelství Amlyn, 1994, s. 19.

⁷ Merkantilismus vznikl na přelomu 16 a 17. století jako první buržoazně ekonomická teorie v západní Evropě.

⁸ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 58.

⁹ Vilém III. od roku 1689 vládl jako král Anglie, Irska a Skotska.

¹⁰ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 62.

a sněm Dolní sněmovně.“¹¹ „Jediným orgánem, který mohl určovat koloniální politiku, byl však britský parlament. Panovník měl právo jmenovat guvernéry v královských koloniích, Connecticut a Rhode Island byly samosprávnými koloniemi, Pennsylvanie a Delaware pak koloniemi vlastnickými, kde jmenoval guvernéra vlastníků. Panovník i guvernér mohl uplatnit své veto vůči kterémukoli zákonu přijatému v koloniích.“¹² Pravomoci guvernéra sestávaly z toho, že byl hlavou výkonné moci, určoval, případně mohl měnit zasedání zákonodárného sněmu, odložit volby, dosazoval a jmenoval úředníky, velel domobraně a námořnictvu. „Guvernér jmenoval členy Rady, a to doživotně, přičemž Rada bylo ve svém pojetí obdobou britské Horní sněmovny a měla postavení apelačního soudu.“¹³

Kromě již zmíněných výčtů pravomocí guvernéra jmenovaného králem a následně rady, jmenované guvernérem bylo třeba alespoň jednoho voleného institutu, a tím byl koloniální sněm. Ten sestával z dolní komory nazvané buď Sněmovnou měšťanů, delegátů či reprezentantů nebo pouze Sněm, volený přímo lidovým hlasováním, a to v obvodech, městech, či farnostech. Zdálo by se to až příliš blízké demokratickému systému, kdybychom si to představovali jako volební rovnost, aktivní volební právo pro všechny, leč historické boje mezi národy byly stále vypjaté. Nebylo žádnou inovací, že z volení byly tedy vyloučeny ženy, černoši a osoby bez vlastního státního majetku, vzhledem k převládajícímu názoru, že pokud by se nejednalo o hmotné zabezpečení, nebyl v tom spatřován žádný přínos společnosti.

„Počátkem 18. století měly sněmy stejně jako parlament dva důležité zdroje moci. Za prvé měly právo schvalovat daně a výdaje, a tím držely klíč od pokladny. Za druhé měly moc navrhopvat zákony, nikoli pouze jednat o návrzích guvernéra a rady, jak tomu zpočátku v některých koloniích bylo.“¹⁴

1.1.2 První kontinentální kongres

V rámci koordinace odporu k britské vládě byl svolán 1. kontinentální kongres do Filadelfie. Účastnilo se jej 55 delegátů z 12ti pevninských kolonií, tedy všechny, kromě

---

¹¹ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 62.

¹² FRAŠ, Martin, *Historie a význam ústavy USA*. Diplomová práce. Olomouc, 1998, s. 23.

¹³ FRAŠ, Martin, *Historie a význam ústavy USA*. Diplomová práce. Olomouc, 1998, s. 23.

¹⁴ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 64.

Georgie, Québecu, Nového Skotska a obou Florid a bylo zvoleno 12 zástupců kolonií. „Delegáti přijali tzv. Suffolské rezoluce, kdy parlament nemá porušovat práva daná koloniálními chartami, odmítli donucovací zákony i quebecký zákon a žádali odchod britských vojáků“.¹⁵ Zcela odmítnuta byla jakákoliv východiska, jež by vedla k rozhovorům s Brity o zásadní ústavní reformy. Kongres si zvolil prezidenta, jímž se stal Peyton Randolph z Virginie. Delegáti fungovali jako kongres vyslanců a jejich cílem bylo, aby spojili své síly a působili stejným postupem. Jejich cílem nebylo vládnout, nebo se jakýmkoliv jiným způsobem odvracet od společenství, ale schválit a vydat řadu usnesení a stížností.¹⁶ K výsledkům prvního kontinentálního kongresu z Filadelfie patřilo jednak prohlášení předchozích zákonů vydaných Korunou za neplatné a bylo vyzváno k hospodářským sankcím proti britskému obchodu. „*Kongres také přijal Prohlášení amerických práv, které přiznávalo parlamentu právo regulovat pouze obchod a ty věci, které jsou přísně imperiálními záležitostmi.*“¹⁷ Kongres se po celou dobu pokoušel prosadit ústřední myšlenku, kterou bylo především to, aby nebylo zasahováno do vnitřních záležitostí a práv kolonií, které dále nehodlaly tolerovat čistě britskou nadřazenost v oblasti právních regulací tykajících se nejen obchodu, který byl přínosným pro financování Británie, nikoliv však kolonií. Nakonec roku 1774 přijal Kongres Kontinentální asociaci, která doporučovala všem veškerý bojkot britského zboží. Kolonie se nepovažovaly za povinnost podřízenosti Velké Británii, nýbrž pouze a jediné králi. „*V zásadním prohlášení (Deklarace koloniálních práv a stížností) Kongres jako zcela první odpřisáhl „nezměnitelné přirozené zákony“, a teprve potom anglické ústavní zásady a práva na základě chart kolonií.*“¹⁸

1.1.3 Druhý kontinentální kongres

Výsledky prvního kontinentálního kongresu se záhy dostaly až ke králi, který ovšem nehodlal ustoupit a přistoupení nebo jen samotná tolerance dohod kolonií pro něj byla zcela nepřípustná. 10. května 1775 se konal ve Filadelfii Druhý kontinentální kongres. Kongres neměl žádnou právní moc. Jednal zcela bez prostředků, uprostřed bouřící války bez jiné

---

¹⁵ RAKOVÁ, S., OPATRŇY, A.: *USA*. Praha: Nakladatelství Libri, 2003, s. 85.

¹⁶ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 87.

¹⁷ TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 87.

¹⁸ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 44.

možnosti, než převzít úlohu revoluční vlády.¹⁹ Z Druhého kontinentálního kongresu vzešel za vrchního velitele, odpůrce britské politiky George Washington, později první prezident Spojených států amerických. George Washington prosazoval proti kongresu silnou a ústředně řízenou federální armádu.²⁰ Rostoucí počet Američanů následující patrioty vzal za své, a přes bezúspěšné vyjednávání s králem Jiřím III.²¹ přijal kontinentální kongres rozhodnutí o definitivním rozchodu s Anglií, a dne 4. července 1776 byla vyhlášena nezávislost Spojených států amerických.

1.2 Deklarace nezávislosti

Po jistém časovém soužití pod nadvládou jiného státoprávního celku vzalo za své, když se obyvatelé amerického kontinentu rozhodli uchopit svou společenskou a právní určenost do svých rukou. Snaha o zajištění vlastních nezcizitelných práv, mezi něž řadíme právo na život, právo na svobodu a právo na budování osobního štěstí daly vzniku Deklaraci nezávislosti, ze dne 4. července 1776, kdy vzbouřenecké kolonie New Hampshire, Massachusetts, Rhode Island, Connecticut, New York, New Jersey, Pensylvánie, Delaware, Virginie, Severní Karolína a Georgie se přeměnily v samostatné státy, které vytvořily unii nazvanou Spojené státy americké. Kongres přijal Prohlášení, jímž autorem byl Thomas Jefferson. „*Proto my, představitelé Spojených států amerických, shromáždění států amerických, shromáždění ve Všeobecném Kongresu, dovolávající se u nejvyššího soudce světa správnosti svých úmyslů, jménem a z moci dobrého lidu těchto kolonií, slavnostně zveřejňujeme a prohlašujeme, že tyto kolonie jsou a po právu mají býti svobodnými a nezávislými státy, že jsou zproštěny veškeré poddanosti britské koruně, a že veškeré politické svazky mezi nimi a státem Velké Británie jsou a mají býti úplně rozvázány. A že jako svobodné a nezávislé státy mají plnou moc vypovídat válku, uzavírat mír, sjednávat spojení, zřizovat obchod a provádět všechny ostatní úkony a věci, jež nezávislé státy mohou po právu činit. A na podporu tohoto prohlášení spoléhající na ochranu božské prozřetelnosti, navzájem a jeden druhému zaručujeme své životy, své statky a svou nedotknutelnou čest.*“²² Domnívám se, že samotný text deklarace nebyl ani tak právně jasně a konkrétně strukturalizován, jako spíše vysvětlení jistých logických kroků k samostatnosti, odproštění se od nadvlády jiné země a

---

¹⁹ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 47.

²⁰ NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984, s. 69.

²¹ Jiří III. panovník Království Velké Británie a Irska od roku 1760.

²² JEFFERSON, T. *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických s komentáři Miloše Krejčího*. Praha: Nakladatelství Otakar II., 2000, s. 157.

vlastní názorové projekce v boji proti vládě krále Jiřího III. Další rovinou bylo filozofické pojetí, ovlivněno osvícenstvím. Inspirací Thomase Jeffersona, dle převzatých frází byl anglický filozof John Locke, jehož díla jsou známa jako jedny z prvních, popisujících myšlenku přirozené svobody a rovnosti lidí. Dle jeho společenské smlouvy není předem dáno, zda se určitá lidská bytost přiklání ke konkrétnímu, společenskému, názorovému určení, ale je čistě na vůli jedince, jaké členství si vybere. Pro Thomase Jeffersona bylo rozhodné Lockovo druhé pojednání o vládě, nazvaného „ Eseje týkající se pravého původu, rozměru a konce civilní vlády“. „*Poprvé byla položena na základ státního zřízení lidová suverenita*“.²³ Text Thomase Jeffersona byl následně Kongresem změněn v několika bodech. Jedna ze změn se týkala kritiky otroctví – „*spojoval anglosaské právní tradice, osvícenecké myšlení a principy venkovské ideologie*. Fráze neodmyslitelná a nezadatelná práva, byla nahrazena slovy, zaručená a nezczitelná.“²⁴ Deklaraci je možno rozdělit do pěti oddílů: úvod, preambule, obvinění Jiřího III, nařčení britského lidu a závěr. Preambule zahrnuje přirozené právo, navazuje jedno tvrzení na druhé, opřené o myšlenku rovnosti lidu, právu a odpovědnosti za rezoluci, ospravedlnění boje národů za zaujmutím vlastního právního i lidského postavení. Velice rozsáhlou částí je kritika krále Jiřího III, kdy obzvláště podrobně věnuje autor svou pozornost jednotlivým krokům hlavy Velké Británie, kterou označil: „*za vládu opakovaných křivd a skutků bezpráví, jednoznačně směřující k zavedení naprostého násilí nad státy kolonie*“²⁵. Po důsledném, jmenovitém seznamu pochybení krále má své místo vysvětlení snah kolonistů o klidné přibuzenství s Brity, leč přes dovolávání se práva vlastního nebylo nikdy vyslyšeno. V samotném závěru nalezneme završení autoritativních snah o suverenitu amerických států.

„*Z praktického hlediska byla Deklarace nezávislosti na jednu stranu myšlena tak, že trvale zaváže Američany vyhlášením fundamentálních principů a základních hodnot, za které se vyplatilo bojovat, pro věc revoluce, na druhou stranu měla s ohledem na Evropu etablovat bývalé kolonie jako akceschopný mezinárodní subjekt, který mohl vstupovat do svazků*“.²⁶

Pokud bychom v samotném právním dokumentu hledali něco, co je natolik typické pro svazek Spojených států amerických, je to dle mého právě jejich natolik typická určenost,

---

²³ NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1984, s. 57.

²⁴ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 48.

²⁵ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 48.

²⁶ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 49.

jejich vytyčení k cíli, snaha o svobodu, hospodářskou soběstačnost, nezávislost a státní soudržnost. Můžeme tedy jen ocenit, že nehodlali se nadále podmaňovat vzdálené vládě, která pro ně nebyla přínosem nejen v rovině obchodní, ale především té lidské. Průbojnost, důvěra v sebe samého jim zaručila nezávislost, počáteční právní dokument, který určil směr, jímž se Spojené státy americké budou na dlouhá léta ubírat. „*Na rozdíl od Francie Američané nemuseli prodělat demokratickou revoluci, Američané se narodili svobodní, nespoutaní feudální tradicí a svou revoluci viděli především jako obranu své svobody a majetku proti něčemu, co se jim jevilo jako despotická a prodejná vláda.*“²⁷ Těmito větami se vyjádřil ke společensko-historickým událostem Alexis de Tocqueville. „*Deklarace nezávislosti se leckdy srovnává s ústavou. Je třeba vidět, že prvá je manifestem, který ospravedlňuje revoluci, druhá je nástrojem k vládě národa.*“²⁸

---

²⁷ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 110.

²⁸ JEFFERSON, Thomas. *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických a Ústava spojených států amerických s komentáři Miloše Krejčího*. Praha: Nakladatelství Otakar II., 2000, s. 31.

2 Spojené státy americké na počátku ústavního vývoje

Deklarací nezávislosti byla americká společnost teprve na počátku. Bylo třeba upravit řád v koloniích, kterým do té doby vládla země Koruny. Vedle zakládacích chart se pomalu rodilo uskupení úrovně Konfederace, která neměla silné zastání a potřeby změny došly až ke zrušení Článků konfederace a nakonec Konfederace samotné.

2.1 Nezávislost kolonií prostřednictvím vlastních státoprávních institucí

Vznikem Deklarace nezávislosti nebylo zdaleka u konce šíření debat o konečné právně – politické podobě Spojených států amerických. Po jednoznačné rezoluci ohledně odtržení od Velké Británie se v jednotlivých koloniích promítal nový náhled politického a ústavního života.

Přijetím rezoluce z Druhého kontinentálního kongresu, dne 15. května 1776 byly dány instrukce k vytvoření koloniálních, nezávislých vlád vně jednotlivých kolonií. Do pozadí každého nově vznikajícího *de iure* státoprávního uspořádání byly nepokoje mezi hnutím vlasteneckým a konzervativně – osvíceneckým, které chtělo důraz na snížení rozdílů mezi vládní mocí a sociálními silami, na rozdíl od hnutí radikálně republikánského, které kladlo důraz na účast občanů a kontrolu vládnoucích osob.²⁹ Bylo velice důležité, aby každý ze států po odtržení od Velké Británie měl svou vlastní ústavu. Literárním dílem, jež ovlivnilo strukturalizaci jednotlivých ústav, bylo dílo Johna Adamse, *Myšlenky o vládě*. Tzv. pamflet³⁰ Johna Adamse je postaven na základní myšlence rozdělení mocí. Jeho slova zněla: „*Revoluce proběhla dříve, než začala válka. Byla to revoluce v srdcích a v myslích lidu...*“³¹

2.1.1 Státní uspořádání po vyhlášení nezávislosti

S vyhlášením nezávislosti šly ruku v ruce i snahy o změny na poli státoprávním, kde již v průběhu revolučních bojů, které byly definitivně ukončeny v roce 1783 vyhlášením tzv.

---

²⁹ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 51.

³⁰ Pamfletem bývá označován drobný spis, s úmyslem zesměšnit. Citováno z: LINHART, J. a kolektiv. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Nakladatelství Dialog, 2008, s. 278.

³¹ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 110.

Pařížského míru, docházelo ke změnám bez právního základu k výkonu státní moci. Po nuceném odchodu ze státní správy kolonii královského úřednictva, byla moc soustředěna do rukou provinčních kongresů nebo konventů. Nebyl dosud znám jeden právní dokument, jenž by byl jednotný a byl tak dokumentem nejvyšší právní síly. Zákonem se staly zakládací charty. Výstrahou ovšem zůstávala neurčitost souboru zákonů a precedentů, z níž se skládala britská ústava, v čemž se shledávala nespravedlivost.³² Vznik prvních státních ústav v sobě obsahoval vládu a její pravomoci, někdy i zcela výslovně docházelo k oddělení moci zákonodárné od výkonné. Moc zákonodárná se sestávala ze dvou uskupení, kdy prvním byl Senát a druhým Sněmovna reprezentantů. I přes do jisté míry posílení pravomocí zákonodárného sboru, v souvislosti s rozšířením legitimacy v rámci volebního práva bylo s varováním Thomase Jeffersona, že „*i kolektivní orgán může podlehnout tyranii, a tak mnohé provinční ústavy zbavovaly zákonodárné sbory ústavodárné iniciativy a pro změnu ústavy vyžadovaly lidový souhlas*“³³ Vrcholným exekutivním orgánem byl dříve jmenovaný guvernér, kromě exekutivy se jeho úřadem stála zákonodárná iniciativa a byl vrchním velitelem ozbrojených sil. „*Jinak guvernér téměř nezasahuje do správy obcí a hrabství, nebo se na ni podílí velmi nepřímým jmenováním smířčích soudů, které však potom nemůže odvolat.*“³⁴ Většina z prvních státních ústav, jenž Kongres v roce 1776 doporučil, aby bylo vytvářeno vlád z rukou lidu, obsahovaly Listinu svobod, která zaručovala porotní soud, svobodu projevu, petiční právo a například i ochranu před vlastním obviněním.³⁵

2.1.2 Ústava Massachusetts

I přes demokratizaci porevolučních ústav, jedna ústava se svým vývojem, obsahem od jiných státních ústav lišila, byla to ústava státu Massachusetts. Ústava státu Massachusetts byla přijata roku 1780 a její podklad vypracoval sám John Adams. „*Znamenala totiž další výrazný odklon od pojetí společnosti jako jednotného lidu*“.³⁶ Neměl být stále opakován problém s nedostatečným rozdělením moci, kdy i přes revoluční snahy by docházelo

---

³² TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 110.

³³ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké – Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 53.

³⁴ TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe I*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1992, s. 64.

³⁵ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 111.

³⁶ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 20.

k ovládnutí moci těmi nejmajetnějšími obyvateli,³⁷ bez racionálního nástinu přeměny země v demokratický systém. V rámci zákonodárné moci, tak ta byla oddělena do dvou komor. Kdy prolínající zájmy, rozdílné podmínky při zvolení zaručovaly vzájemnou kontrolu. U Exekutivy bylo rozhodné právo veta sněmovny, čímž se dostávala i zde pravomocí a nejednalo se jen o doplnění právního uskupení na politické půdě. Důsledkem Massachusettské konstituce se tedy stalo rovnocenné rozdělení kompetencí, dále ústava zaručovala nedotknutelnost soukromého vlastnictví, právě s odkazem na nespravedlivost při obsazování funkcí jen bohatými, jen těmi, kteří by byli si vše ochotni koupit bez morálního zdržení vůči nerovnocenně bohatému, či chudému obyvatelstvu. Ústavní systém státu Massachusetts se stala předlohou pro nové federální ústavy. „*Ve vládě společenství Massachusetts legislativa, exekutiva a soudnictví budou umístěny do oddělených departementů s tím cílem, aby mohla být vykonávána vláda zákonů a nikoli lidí*“.³⁸

2.1.3 Principy porevolučních ústav

Ústavní smýšlení, kdy se vedle vyhlášení nezávislosti podporovala tvorba vlastních ústav jednotlivých kolonií, stavěla na dvou vůdčích principech. Ústavy kolonií nahradily charty, jež s postupnou změnou názorového vývoje neodrážely přirozenoprávní myšlení společnosti. Zde již nebyla zastávána teorie, kde panovník prostřednictvím chart dává práva lidu, nýbrž že lid samotný je zdrojem státní moci. Uplatnění těchto přirozených práv stálo na základu principu reprezentace. Princip reprezentace byl výrazem snahy dosáhnout spravedlivého, objektivního řízení společnosti bez poddanské závislosti na vůli monarchy či jiného feudálního vládce.³⁹ Realizace tohoto principu stála na vzdání se přímého výkonu části práv na státní jednotku vykonávající svou činnost ve prospěch svého lidu. John Adams napsal roku 1776 ve svém díle *Myšlenky o vládě*: „*Republika je nejlepší způsob vlády, poněvadž zvláštní uspořádání sil ve společnosti neboli forma vlády je uzpůsobena tak, aby zajišťovala nestranné a přesné uplatňování zákona. Dobrá vláda je řídí zákonů, jak by však tyto zákony měly být vytvářeny? Ve velké společnosti, jež obývá rozsáhlou zemi, je nemožné, aby se*

---

³⁷ John Adams ve svém dopise virginskému státníkovi Johnu Taylorovi: „Ve Vaší nové demokratické republice naleznete půl tuctu mužů nezávislého jmění, půl tuctu s lepší výmluvností, půl tuctu s větší učeností, a půl tuctu s výmluvností, jměním i učeností. Nyní pohledme: to máme 24, k těm můžeme přidat ještě 6 jinak více nadaných. Tito se neomylně sjednotí s oněmi 24. Máme tedy 30. Zbývajících 70 jsou farmáři, drobní obchodníci, velcí obchodníci, dělníci. Jestliže nyní každý z těchto 30 získá jakýmikoli prostředky a vlivem jeden hlas kromě svého vlastního, těchto třicet může ovládnout 60 hlasů – rozhodující a nekontrolovatelnou většinu ze sta. Těchto třicet nazývám aristokraty, kteří zvrtnou provždy Vaši demokracii 100 lidí v aristokracii 30 lidí“. Citováno z: RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 20.

³⁸ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 26.

³⁹ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 10.

*všichni shromáždili k výkonu zákonů. Prvním nezbytným krokem je tedy přenesení moci z množství lidí na několik nejschopnějších a nejlepších. Základní obtíž spočívá v konstituování zákonodárského shromáždění, jemuž by měla být věnována nejvyšší péče. Měla by to být zmenšenina přesné podoby lidu vůbec. Mělo by myslet, cítit, argumentovat a jednat jako lid.*⁴⁰

Princip dělby moci je druhým principem, který spolu s principem reprezentace dává jasný základní kámen pro vedení demokratického zřízení.

2.2 Konfederace

Snahy o vytvoření unie, která by zaštiťovala státy pod jednotným právním rámcem, se zdála být potřebná více, než kdy v minulosti. I přes vlastní ústavy, které byly od roku 1776 vytvářeny v jednotlivých státech, a posloužili k pospolitosti během občanských válek, především poté bylo třeba „střechy“, která by v dobách míru dala jistotu v právní dokument, který by vyjadřoval suverenitu lidu nejen při nutné spolupráci v dobách obrany před jiným mocenským územím. Ve 21. století se zdá být automatické, že státoprávní uspořádání, ať už na úrovni konfederace, či federace se neobejde bez ústavněprávního, psaného dokumentu, jež by jasně stanovoval mantinely demokratického směru. Proto stojí za zmínku Základní nařízení z roku 1639, tzv. Connecticutský základní článek (Fundamental orders). Obsahoval řadu zákonů, dále tzv. supremační klauzuli, kdy nejvyšší mocí politického společenství se stává zákonodárný sněm kolonií.⁴¹ I přes výrazně nižší decentralizaci u konfederace⁴², již zde, v článku 10 došlo k rozdělení pravomoci mezi různé úrovně vlády.⁴³ „*V ustanoveních se projevil Hookerovo⁴⁴ přesvědčení, že autorita má spočívat na svobodném souhlasu lidu*“.⁴⁵ Svobodným souhlasem se aplikovalo právo jednotlivce ve věcech veřejných, které se staly částí základních práv v jednotlivých ústavách. Součástí nového konstitučního zřízení se tedy stala základní práva. Vedle jednotlivých uspořádání vlád stály dokumenty základních práv, jednak jako listiny, případně jako deklarace. „*Ačkoli vyhlášení práv navazovalo na koloniální tradice, přineslo ve dvojím ohledu něco nového: za prvé již dále neplatila základní práva a*

⁴⁰ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 12.

⁴¹ RŮŽIČKA, Jan; KOZÁK, Kryštof. *Úpadek amerického federalismu?: posilování federální vlády na prahu 21. století*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 28.

⁴² CRAWFORD, James. *The Creation of States in International Law*. Nakladatelství: Oxford University Press. 2007, s. 483-485.

⁴³ CHMELAŘOVÁ, Eva. *Evropská unie a federalismus – srovnání se Spojenými státy americkými a dalšími federacemi*. Diplomová práce. Brno, 2012, s. 21.

⁴⁴ Thomas Hooker byl prominentní puritánský koloniální vůdce, který založil kolonii Connecticut.

⁴⁵ OPATRŇÝ, Josef. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998, s. 124.

svobody jen jako „ práva Angličanů“, ale jako od Boha propůjčena „přirozená práva“, za druhé sloužilo jejich písemné ustanovení k něčemu více, než jen ke konkrétní ochraně před státní zvlí, ale i k odůvodnění republikánského vládního systému a že tento dává smysl.“⁴⁶ Jakákoliv slovní volnost, ve smyslu podílu ve spravování státu předpokládá, že každý jednotlivec zvláště, a tím všichni společně budou jednat podle svého vědomí a svědomí tak, aby jejich díl byl na čistém morálním základu. Jsem zastáncem toho, že především z vlastní historie země se mohou národy, jeho obyvatelé poučit a posunout vpřed, inteligenčně dorůst ve svých myšlenkách, které se snaží prezentovat ve prospěch svých dětí, sebe a státu tak, aby spolurozhodování občanů bylo perspektivním blahem. Příkladem mohu uvést virginskou deklaraci práv, kdy americké státy poprvé zrealizovali – „*model občanské společnosti, který nezná žádné dělení státu a občanské společnosti, ale definuje politiku jako důsledek většinové vůle a veřejného mínění.*“⁴⁷

2.2.1 Vznik konfederace

Po vyhlášení nezávislosti a postupném vzniku jednotlivých ústav byly snahy o právní sjednocení stále větší. Potřeba společné obrany, zpevnit svazek jednotnými pravidly a principy, tím se zabýval Benjamin Franklin. V roce 1754 ve městě Albana ve Státě New York vyslechli zástupci kolonií plán Benjamina Franklina, řemeslníka, který byl velice ovlivněn anglickou literaturou. Jako první z Američanů si kladl otázku z politické ekonomie ovlivněné o přesvědčení, že přirozeným měřítkem by měla být lidská práce.⁴⁸ Franklinův plán v onom roce 1754 zastával sjednocení kolonií, kdy kolonie měly být sjednoceny pod společnou hlavou, kterou měl být prezident, společnou koloniální radou, jejími obrannými a zákonodárnými orgány. Plán ovšem nebyl přijat, a to ani koloniemi, ani londýnským parlamentem, jak sám Benjamin Franklin řekl: „*Každý křičí, že jednota je nezbytná, ale když začne jednat o způsobu a formě této jednoty, pak je konec.*“⁴⁹ Pochopení jeho filozofických a politologických myšlenek, získaných diplomatickou cestou, bylo až téměř o více dvacet let, kdy se plán stal podkladem pro Johna Dickonsona při sestavování konečného dokumentu Článků konfederace.⁵⁰ Tento třináctičlenný výbor pod vedením Johna Dickonsona začal

---

⁴⁶ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 52.

⁴⁷ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 53.

⁴⁸ POLIŠENSKÝ, Josef. *Benjamin Franklin a první americká revoluce*. Praha: Nakladatelství Orbis, 1956, s. 13.

⁴⁹ POLIŠENSKÝ, Josef. *Benjamin Franklin a první americká revoluce*. Praha: Nakladatelství Orbis, 1956, s. 16.

⁵⁰ FARRAND, Max. *The Fathers of the Constitution: a chronicle of the establishment of the Union* [online]. 28. 1. 2009. [cit. 19. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm>>.

pracovat na nezávislé ústavě, v roce 1776. „*Výzva k sepsání konfедераční ústavy byla součástí návrhu tří kroků nutných k získání a potvrzení nezávislosti, který ještě v červnu 1776 přednesl na zasedání kontinentálního kongresu virginský delegát Richard H. Lee*“.⁵¹

2.3 Články konfederace

Marylandský právník John Dickons po měsíci příprav, které započaly 12. května 1776, předložil podobu Článků konfederace a trvalé Unie. Kongresu, kterému byl návrh předložen se podstatně delší dobu, než byl pouhý měsíc samotné tvorby pro Johna Dickonsona zabýval a prodiskutoval onu prvotně předloženou podobu první ústavy Spojených států.⁵² Období, po které trvaly diskuze ohledně konkrétní, přesné vize ústavy byly především, ostatně jako v každé, nově se formulující ústavě snaha o přesnost při rozdělování mocí. Každý měl vlastní představy o modelu demokraticky fungující vlády, pravomocí jasně, písemně daných, přesněji právním rámci již fungujícího kongresu. Konečná podoba byla schválena Kongresem dne 15. listopadu 1777. „*Z právního hlediska se jedná o smlouvu mezi třinácti svrchovanými suverénními státy, ve které se zavazují postoupit část své svrchovanosti v oblasti zahraniční a bezpečnostní politiky konfederaci. Konfederace má tedy určitý supranacionální charakter.*“⁵³ Nastalo období ratifikace, čímž jednotlivé státy postupovaly některé své suverenity na konfederaci. Období ratifikace bylo u konce v roce 1778, kdy do té doby ratifikovali postupně Jižní Karolína jako první dne 5. února 1778, následně New York, Rhode Island, Connecticut, Georgia, New Hampshire, Pennsylvanie, Massachusetts, Severní Karolína, New Jersey, Virginie. Delaware a jako poslední dne 30. ledna 1781 Maryland přistoupily k ratifikaci mnohem později, než zbylých jedenáct států. Je tedy poněkud úsměvné, že osoba stojící na začátku prací na první, celonárodní ústavě, pocházející z Marylandu, je ze země, jež tento proces ratifikace ukončila. Maryland přistoupil k ratifikaci a to jako jediný za podmínek postoupením jiných států některých ze svých západních nároků.

---

⁵¹ RŮŽIČKA, Jan; KOZÁK, Kryštof. *Úpadek amerického federalismu?: posilování federální vlády na prahu 21. století*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008, s. 31.

⁵² Literatura uvedená na konci citace uvádí, že první ústavou Ameriky, psanou ústavou jako vůbec první na světě byly články Connecticutu (1639). Tím, se již v průběhu 17. století výrazně lišila smysluplnost pro funkčnost, jež měla být právě písemně podložena, na rozdíl od Anglie, kde suplovaly roly konstituční dokumenty a hlavní úlohu sehrávaly precedenční případy. JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA, 2014, s. 88.

⁵³ SATRAPA, Milan. *Ústavní systém USA a jeho vývoj*. Diplomová práce. Brno, 2007, s. 35.

„Když Články konfederace vešly v platnost, mohly pouze legalizovat status quo. Kongres měl čtené povinnosti, avšak jen málo pravomocí, aby je mohl plnit.“⁵⁴

2.3.1 Nástin jednotlivých Článků konfederace

„Pevný přátelský svazek“, jak bylo po přijetí Článků konfederace Spojeným státům americkým přezdíváno, zaručoval jednotlivým státům svou vlastní suverenitu, kde Konfедераční kongres vykonával jen na něj přenesené pravomoci. Dalšími stěžejními body, na kterých Články konfederace stavěly, byla nezávislost a svoboda. Tyto tři nosné pilíře byly zcela pochopitelné, vzhledem k historickému vývoji, které konfederace v předešlých letech, staletích zažívala. Vymanění se z dlouhých rukou Koruny nyní byla hrozbou pro jakékoliv nové uspořádání, které by nezaručovalo právě již zmíněnou státní svobodu, nezávislost a suverenitu, a tak o tom přímo hovoří článek II., spolu se zachováním všech pravomocí, působnosti a práva. Kongres byl sestavován každý rok, a to ze zástupců jednotlivých členských států. Článek V. dával přesný návod k obsazení Kongresu, a to minimálním počtem dvou zástupců a maximálním sedmi za každý členský stát. I přes libovolný počet delegátů, pochopitelně v mezích daných Články, měl každý stát jeden hlas. Každý stát rovněž financoval a měl pravomoc vlastní členy odvolat. V tomto shledávám vysokou míru politického vývoje, důležitosti opravdu vyslat do Kongresu pouze osoby morálně hodné, sečtělé, se znalostí potřeb vlastního státu. Dnes bych to teoreticky přirovnala k uměle vytvořené Evropské unii, kde jsou de iure vysílání zástupci členských států, aby bránili a prosazovali národní zájmy, zároveň nezapomínali na zájmy nadnárodního charakteru. Delegáti Kongresu požívali imunit, dále směli podle republikánského pravidla úřad střídát, a to vykonávat službu během šestiletého období, maximálně tři roky. Z vlastních řad dále vybírali prezidenta, jehož funkční období bylo jednoleté a byl pouze reprezentantem Spojených států amerických.⁵⁵

Podoba pravomocí Kongresu a britského parlamentu měla jistá synonyma. Kongres měl právo rozhodovat o otázkách války, míru, pravomoc v otázkách Indiánů, vytvoření vlastní pozemní armády spolu s námořní základnou a jmenovat vrchního velitele ozbrojených sil, otázky vyslanců ve věci přijímání a vysílání, což souviselo s pravomocí Kongresu uzavírat „

---

⁵⁴ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajičková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 111.

⁵⁵ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 55.

mezinárodní“, zahraniční smlouvy. Co se týká vlastní ekonomie, toku oběhu peněz bylo ústřední pravomocí Kongresu razit mince, spolu s vydáváním papírových bankovek, brát úvěry a půjčky a řídit poštovní službu Unie. „*Finanční potřeba Unie měla být kryta přerozdělováním nebo martikulárním postupem, při kterém Kongres stanovil nutnou roční celkovou sumu, a státy zaplatily do společné pokladny svůj příslušný podíl, který jim byl vyčíslen podle odhadované hodnoty kultivované půdy.*“⁵⁶ Článek VIII. jasně říká, že státy budou přispívat do společného rozpočtu konfederace podle vlastních hodnot půdy, přesněji krajin a jejich zisků, a na svém území jako „protislužbu“ mohou stanovovat daně a vybírat poměrné části důchodů.

Rozhodování Kongresu jako nejvyššího orgánu Konfederace, tzv. kvalifikovaný souhlas je při minimálním vyjádření souhlasu devíti členů s každou důležitou činností Kongresu samotného, to se Článkem IX. vztahovalo i na právo vyžadovat vojska od států. Článek XIII. stanovuje, že změna jednotlivých článků konfederace se nesmí učinit bez souhlasu Kongresu a následného schválení zákonodárnými orgány všech států konfederace.

Kongres si mohl s podporou devíti států zřídit tzv. Výbor států ustanovený v Článku X. Ten stanoví, že daný výbor, který má vždy jednoho zástupce z každého státu a nad to byl jeden delegát pojmenován jako prezident, v dobách, kdy Kongres nezasedal, může konat jménem Kongresu. Konat jménem Kongresu bylo omezeno na pravomoci, které přímo náleželi Kongresu, s výjimkou rozhodnutí, na které bylo potřeba kvalifikované většiny, tedy alespoň devíti států.

Kromě zavedení společné měny a sjednocení soustavy měr a vah, je jistě k zamyšlení zvláště Článek IV., který zní: „*Svobodným obyvatelům států patří všechny výsady a svobody, stejně jako občanům ostatních států a zároveň se přiznává plná důvěra a uznání vůči soudním a dalším úředním postupům kteréhokoliv státu ve státech jiných*“. V první části citace se hovoří o významném federativním prvku, kdy každý občan měl právo využívat výsad státu druhého. Od ostatních států zejména, co se týká právní ochrany, je zde zřetelný mezinárodní prvek, svoboda pohybu, volný přechod majetku, možnost změny trvalého bydliště.⁵⁷ Pochopení organizace dvojího občanství, jako právního nároku výrazně předběhlo dobu.

---

⁵⁶ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 55.

⁵⁷ CHMELÁŘOVÁ, Eva. *Evropská unie a federalismus – srovnání se Spojenými státy americkými a dalšími federacemi*. Diplomová práce. Brno, 2012, s. 24.

Po výčtu předchozích, jednotlivých Článků konfederace bych to ráda podtrhla Článkem III, který se stal pevným základem, střešou základních myšlenek, realizujících se v konkrétních Článcích. Bod III., tedy hovoří následovně: „*Řečené státy tímto vstupují do pevného svazku vzájemného přátelství za účelem společné obrany, zabezpečení svých Svobod a vzájemného a obecného blaha, přičemž se zavazují, že se budou proti nim společně či jednotlivě násilně směřovány ve věcech náboženství, suverenity, obchodu či pod jakoukoli jinou záminkou*“.⁵⁸ Ohledně obrany je Článek III. doplněn technicky znějícími Články VII a VIII, zabezpečující vzájemnou obranu.

Kongres se zabýval i otázkami souvisejícími s mocí výkonnou a soudnictvím. Sám Kongres ustanovoval pro potřebu sporů mezi jednotlivými státy soudy ad hoc, kromě vymezené soustavy stálých soudů, která byla čtyřstupňová. Síla soudního rozhodnutí se opírala o rovné postavení mezi rozhodnutím soudu a rozhodnutím Kongresu ve formě usnesení. Sám Kongres ustanovoval i soudy pro případy, kdy bylo nutno řešit násilí spojené s výkonem porušení územního teritoria na moři, pirátství a hrdelní zločiny.

Moc výkonná nebyla upravena v ústavě, ale bylo dáno právo Kongresu k vytváření výborů a úřadů, které později převzaly úlohu ministerstev. Vytváření jednotlivých ministerstev záleželo na potřebě samotné úpravy, mezi přední výbory, které bylo nutno vytvořit pro řízení státních záležitostí, patřil výbor Finanční a Války, Námořní a Zahraniční výbor, jež se později staly ministerstvy. Zde je patrné, že ač přes požadavky v Prohlášení nezávislosti, nebylo zde, v Článcích konfederace splněn požadavek ohledně rozdělení dělby moci, který by byl přímo zakomponován v ústavě Spojených států amerických.⁵⁹

2.3.2 Úskalí Konfедераčního kongresu

Přijetí Článků konfederace mělo temnější pozadí v podobě prudkých bojů, které byly vyústěním v prosazení si vlastní nezávislosti. Z vojáků, požadující svůj žold byl Kongres nucen svá zasedání neustále měnit od roku 1783. Obyvatelé cítili nejistotu Kongresu, neschopnost činit zásadní rozhodnutí, díky absenci silně jednotné, ústřední vlády, jež by ona rozhodnutí mohla činit. Zákony a nařízení neměly donucující charakter, nebyla dána povinnost jejich vázanosti, ale byly pouze doporučujícího charakteru.

---

⁵⁸ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 508.

⁵⁹ RAKOVÁ, Svatava. *Podivná revoluce*. Nakladatelství: Triton, Praha. 2005, s. 196.

Slabiny Kongresu čítaly otázky, takřka ze všech oblastí nutných pro uspokojivé vedení státu, jako byly otázky financí, zahraničního obchodu, celní a daňové záležitosti. Nedostatek financí dospěl až k vlastní deflaci v roce 1784 s klesajícími cenami, nezaměstnaností a nedostatkem peněz. „*Kongres musel bezradně přihlížet, protože nesměl učinit žádná odvetná opatření proti britskému omezování obchodu a následně nebyl s to ani omezit dovozy, ani navýšit vývozy. Protože mu navíc chyběla pravomoc regulovat obchod mezi státy, nemohl ani zabránit tomu, aby si Angličané sjednali výhody tím, že použili jeden stát proti ostatním.*“⁶⁰ V roce 1783 byl uzavřen mír mezi Anglií a Spojenými státy, tím zanikla nutnost koordinovat společné bojové úsilí, stěžejní prací Kongresu. Uznání nezávislosti Spojených států však nebránilo ve zbrojení například cestou bránění americkým vývozům do Karibiku, což jak je výše uvedeno vedlo k finančním potížím celé konfederace. Bez důsledného systému v regulaci toku financí, obchodu napříč státy, bez mantinelů v oblasti podnikání docházelo ke zmatkům a nervozitě, jež se schylovala k hospodářské krizi.

Celní a daňové záležitosti byly další stinnou stránkou. Dluhopisy a papírové peníze byly vydávány, aniž by se přistoupilo ke zvyšování daní pro financování války.⁶¹ Parlamenty díky úsporným opatřením ztrácely podporu a bez pochopení lidu, který svaloval vinu na orgány moci, rostla v obyvatelstvu nevole. Z oné nevole to rychle přerostlo v cílené uskupení volající a vyjadřující svůj odpor. Roku 1786 došlo k tzv. Shaysovu povstání v Massachusetts, pojmenované po jeho hlavním vůdci Danielu Shaysovi. Jednalo se o seskupení farmářů, bojující o své majetky. Farmáři tíživou situaci pocítovali obzvláště intenzivně, plynulo to z permanentního zvyšování daní nejen z hlavy, ale i půdy, na úkor splácení velkých dluhů věřitelům. Shaysova armáda jako vrchol svého hnutí obsadila soudy a bránila konfiskaci zadlužených statků, dobytí státního skladu se zbraněmi zůstalo pouze ve stádiu pokusu. Sám George Washington se k daným sociálním nepokojům vyjádřil následovně: „*V každém státě je hořlavina, která se může vznítit od jiskry*“.⁶² Povstání bylo nedobrovolně ukončeno následujícího roku unijními milicemi.

I přes neskromný výčet nedostatků funkčnosti a systematičnosti, tedy možno označit za chyby ve formálním a materiálním pojetí Článků konfederace, podstaty konfederace je

---

⁶⁰ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 201, s. 64.

⁶¹ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 64.

⁶² TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 125.

záhodné vidět jedno stěžejní pozitivum. Tím bych označila uvědomění oněch nedostatků a jejich nápravy. Když si uvědomíme období, ve kterém již myšlenky měly vysoký obsah citu pro státoprávní uspořádání, za jejich včasnost, je druhým měřítkem vah nutno pochopit jejich neustálý vývoj. Bylo by dle mého nesprávné hodnotit zcela negativně snahy, i když nebyly napoprve uskutečněny tak, že by přetrvaly dodnes a byly tak pružné, že by v sobě skýtaly možnost formování během teprve utvářejícího se národa, který své dějiny do značné míry teprve tvořil. Vývoj Spojených států popsalo i několik uznávaných osobností dané doby. Patřil mezi ně i Alexander Hamilton, podle něhož by bylo možno docílit jednotného amerického trhu, stabilní měny a vojenské moci, tedy hospodářských a vojenských výhod silné centrální vlády pomocí Kongresu, jež by se stala zcela finančně nezávislým na státech, a že získá skutečnou národní vůdčí funkci. Madison se ba naopak staral na rozdíl od Hamiltona více o vnitřní stabilitu Unie. James Madison tvrdil, že: „*volná konfederace republikánských států, jak ji vytvořily Články konfederace, nemohla dlouhodobě zajistit sociální mír a politickou svobodu. To je podle něj možné jen pevným napojením států na federativně-národní uspořádání nového stylu, které nechává také prostor pro rozšíření na Západ. Pomocí silné centrální vlády by mohla vedoucí elita vykonávat nutnou kontrolu nad parlamenty států bez toho, aby tím byl ohrožen republikanismus a princip suverenity lidu*“.⁶³

2.4 Nařízení o severozápadu (The Northwest Ordinance)

Nařízení o severozápadu, neboli Velká ordonance konfederace o zalidnění nových území, byla přijata dne 13. července 1787 a podepsán pod tímto dílem je především Nathan Danea, člen Kongresu za stát Massachusetts. Jednalo se o jeden z úspěšnějších počínů konfедераčního Kongresu. Snahou Kongresu bylo uklidnění situace v Unii a společensko-sociální revolty. Ordonancí mělo dojít k posílené ústřední moci a otevření ventilátoru na Západ.⁶⁴ Dá se hovořit o tom, že Nařízení o severozápadu mělo býti svou myšlenkou právním podkladem pro vznik nových států. Byla stanovena pravidla pro vznik nových států, a to v severozápadním teritoriu, které se rozkládalo na území severně od řeky Ohio. Vedle odmítnutí koloniálního statusu dosud neosídlených území⁶⁵ byl kladen důraz na svobodu, individuálnost jednotlivce, známkou necht' je vyloučení otroctví uvedená v šestém článku 14tého oddílu.

---

⁶³ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 66.

⁶⁴ SCHELLE, Karel aj. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 387.

⁶⁵ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 509.

Samotná Ordonance hovoří o základních principech občanské a náboženské svobody ve třináctém oddílu, kdy tyto principy tvořící základy republik jsou vytvořeny zákony a ústavou. V úvodu pátého oddílu se píše, že guvernér a soudci, případně jejich většina ve své oblasti převezme a zveřejní trestní a občanské právo původních států, jakého bude třeba a jaké bude nejlépe vyhovovat podmínkám v dané oblasti. Pokrokovým se zdá být věta, která stojí za boji i v moderních dějinách, a kterou je „svoboda náboženství“. Svoboda náboženství je zmíněna jak v článku I. čtrnáctého oddílu, kde se autor obrací nejen k absolutnosti svobody náboženství, ale i k osobám, jež by nikdy neměli obtěžovat druhého z důvodu svého náboženského vyznání či přesvědčení. I ve III. článku je náboženství zmíněno, a spolu s ním mravnost a podpora vědomosti, škol a vzdělávání jako nezbytné podmínky dobré vlády a štěstí celého lidstva.

Do doby než na daném území bude ustanoveno do čela obecné shromáždění, bude právo přejaté v oblastech v režii Kongresu. V rukou Kongresu nebude, jak by se předpokládalo ohledně pozitivního či negativního stanoviska k jeho přijetí, nýbrž Kongresu budou podávány prostřednictvím guvernérů a soudců zprávy a Kongres bude mít možnost dané právo neuplatnit pouze v případě námitek proti němu. Vidíme tedy určitá omezení v rukou Kongresu, kdy zákonodárná iniciativa bude poté plně dána do rukou zmíněného obecního shromáždění. Právo v teritoriu zahrnuje nárok na soudní proces před nezávislou porotou, poměrné zastoupení lidu v zákonodárném sboru, jako projev demokracie a dodržování soudních postupů v souladu s common law. V souvislosti s majetkem byla dána i jeho ochrana, nikdy nesmí být přijat zákon, který by tomuto tvrzení jakkoliv odporoval. Zásada Pacta sunt servanda byla ve spojení se závazky doplněna o nutnost dobré víry a absence podvodných úmyslů při soukromých smlouvách.

Zákonodárné shromáždění bylo možno zvolit při počtu 5000 svobodných, plnoletých mužů. Tento počet mužů měl za účinek po podání důkazu guvernérovi právo zvolení zástupce hrabství a měst do obecního shromáždění. Připadal jeden zvolený zástupce na 500 mužů, ovšem maximální omezení bylo 25 ti zástupci. Dosáhnutím počtu obyvatel minimálně 60 000 bude umožněno státům, při své republikánské ústavě přijetí do Unie.

Přijetím do Unie byla díky Nařízení o severozápadu dána možnost vznikajícím státům, které vznikaly bez násilného osídlení, nýbrž vlastní expanzí umožněn přirozený rozmach společnosti vně Unie. Společnosti, která se na jednu stranu rozpínala geograficky, ovšem na druhé straně se stávala jednotnější ve vztahu k jiným mocnostem a sobě navzájem.

3 Federace USA a její ústava

Myšlenky o reformy, které by nastolily klid před neutichajícími problémy Konfederace v oblasti hospodářství, finanční politiky a národních zájmů začínaly mít jasnější obrysy. Nařízení o severozápadu bylo sice jedno z těch úspěšnějších výsledků fungování Kongresu, byl přesto zároveň tím posledním zákonem přijatým na základě Článků konfederace. Jako důležitá přípravná a propagační fáze konstitučního procesu⁶⁶ se jeví zasedání ze září roku 1786 ve městě Annapolis, hlavním městě Marylandu. Následně i v důsledku chabé účasti pouze pěti států na oné konferenci rozhodl Kongres o rezoluci, kterou 21. února 1787 svolal na 14. května téhož roku celonárodní shromáždění do Filadelfie. Všechny státní parlamenty tedy byly povinny dostavit se na konvent, jež měl jediný cíl, a tím byla nutná oprava Článků konfederace v nově vznikající potřeby států od New Hampshire po Georgii, případně vznik zcela nové ústavy, jež by Články konfederace nahradila.⁶⁷ Jsem názoru, že primárně by se jednalo o revizi Článků, pokud by přesvědčení o jejich dosavadní postačující úpravě bylo většinové. Volání po nápravě jejich nedostatečnosti a ústavě federální vlády se projevilo ještě před samotným přijetím Článků, takže bylo takřka nevyhnutelné, že by se mohli objevit názorově stejně smýšlející členové, jež by stáli o novou ústavu.

3.1 Ústavodárny konvent

Za účasti delegátů z více jak sedmi států dne 25. května 1787 započal konvent ve Filadelfii. Program ústavnímu konventu dal James Madison svým „Virginským plánem“. Ústředním bodem byla přímá vláda nyní již nikoliv prostřednictvím států, ale právě vládou a tedy i její zmocnění přímo lidem. Dvojsloví „My, lid“ jehož autorem je právě Madison delegoval pravomoc na státy i celonárodní vládu, čímž bylo umožněno jednak korigovat státy, zároveň nezávislé jednání federální vlády.⁶⁸ Jednota byla nad souhlasným stanoviskem o blahobytu každého jednotlivce, tedy svobody. *„Není svoboda žádný klamný přelud idealistického blouznění, nýbrž první a hlavní podmínka duševního i hmotného vývinu člověka, a k tomu jeho nezadatelné přirozené právo.“*⁶⁹

⁶⁶ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014, s. 151.

⁶⁷ Názor ohledně možnosti jak revize Článků konfederace, tak případné nové ústavy podporující potřeby Unie zastává Svatava Raková, ve svém díle *„Americká ústava 1787“*. Na rozdíl od autorů G. B. Tindalla a D. E. Shiho, jež v díle *Dějiny států USA* shledávali jako východisko pouze opravu Článků konfederace.

⁶⁸ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014, s. 151.

⁶⁹ MALÝ, Jakub. *Soustátí severoamerické a jeho ústava*. Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1872, s. 127.

Pod vedením George Washingtona se velice rychle, necelé dva týdny po zahájení sjezdu delegáti dohodli na zásadní věci, kterou byla vůle vytvořit zcela novou ústavu. Vytvořit novou ústavu měli v národním smyslu, čímž přetvoří Unii a vyhnu se požadavkům Konfедераčního kongresu a většiny parlamentů revidovat a vylepšit Články konfederace.⁷⁰ Tento krok byl dle mého správným řešením, protože vyřešení rozdělení kompetencí mezi federací, jak se začalo od konvence říkat původně označovanému území od New Hampshire po Georgii a státními orgány, byly v jedné rovině. V dobách nevole, nespokojenosti za stávajícím uspořádáním konfederace na základě nevyhovujícího dokumentu k vývoji obyvatel a rozpínivosti území, je poskytnutí nového impulsu jako vlitím čerstvé krve do žil.

V průběhu čtyř měsíců, během nichž ústavodárné shromáždění zasedalo, narazilo na několik sporů, jež bylo nutno vyřešit souhlasným stanoviskem. Vystihují to slova George Washingtona, určená Jamesi Madisonovi: *„Bud' jsme jednotný lid, nebo jím nejsme. Jestliže jsme, pak se ve věcech obecného zájmu chovejme jako národ, který sleduje národní cíle a podporuje národní charakter. Jestliže nejsme, nehrajme již dále frašku, v níž si na to činíme nárok. Poněvadž jestliže hrajeme dvojí hru nebo hru mezi dvěma možnostmi, nebudeme nikdy důslední a úctyhodní, ale můžeme se stát hlupáky pro některé síly a zcela jistě si vysloužíme pohrdání všech“.*⁷¹

3.1.1 Virginský a Newjersyský plán

Přijetí virginského návrhu mělo v opozici zástupce malých států, New Jersey, Connecticutu a Marylandu, kteří předložili tzv. newjersyský plán. Rozdílnost byla v pojetí zastoupení v obou sněmovnách, kdy virginský plán měl za sebou velké státy, státy s velkým počtem obyvatel, které měly mít v obou sněmovnách poměrné zastoupení. Oproti tomu newjersyský plán usiloval o rovný princip hlasů v jednokomorovém shromáždění. Výčet stěžejních požadavků Virginského plánu byl v součtu následující: *„aby se vládní moc rozdělila na tři samostatné složky: moc zákonodárnou, která má na starosti tvorbu zákonů, výkonnou, která je provádí, a soudní, která je interpretuje; aby se zákonodárny sbor skládal ze dvou sněmoven, první by volili občané, druhou pak členové první sněmovny, a to z kandidátů, které navrhnou vlády jednotlivých států; aby byli zástupci do zákonodárneho sboru voleni poměrně, podle výše daní, které byly odvedeny národní vládě, nebo podle počtu*

---

⁷⁰ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 67.

⁷¹ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 30-31.

svobodných obyvatel v jednotlivých státech; aby byl výkonný orgán blíže nespecifikované velikosti vybírán orgánem zákonodárným, a aby úřad zastával po jedno volební období; aby soudní moc na celonárodní úrovni vykonával jeden nebo více nejvyšších soudů, do kterých by soudce jmenoval zákonodárny sbor, a to na doživotí; aby exekutiva a několik národních soudců působilo jako revizní rada, která by odsouhlasila nebo vetovala zákony přijaté zákonodárným orgánem, pokud by stejně hlasovaly obě sněmovny; a aby byly pravomoci všech tří složek moci mnohem větší než pravomoci, které dávaly národní vládě Články konfederace, a aby měla legislativa moc zrušit a nahradit zákony jednotlivých států“.⁷²

Oproti tomu opoziční návrhy Williama Patersona se svými návrhy rozcházel v bodech zákonodárného sboru, s požadavkem na jednokomorový sbor; rovné zastoupení v zákonodárném sboru s možností výběru těchto členů; byli za vytvoření soudního orgánů, bez soustavy národních soudů s omezenou jurisdikcí; aby zákony přijaté zákonodárným orgánem byly pro státy závazné, tzn., aby byly „nejvyššími zákony jednotlivých států“.⁷³ Newjerseyský plán byl ve všeobecném hlasování konventu poražen poměrem sedmi hlasů ku třem.⁷⁴

3.1.2 Connecticutský kompromis

Vzdáním se určitých pravomocí, cesta kompromisů je tou jedinou k uspokojení obou stran, a tak v červenci byl přijat „connecticutský kompromis“, někdy označován jako „velký kompromis“. Legislativu upravující Connecticutský kompromis rozdělil hlasy státům úměrně počtu jejich obyvatel ve sněmovně reprezentantů, vzešlé z všeobecných přímých voleb a pro senát se rovnal jeden hlas každému státu. Connecticutským kompromisem Ústava přímo vydefinovala pravomoci Kongresu, což bylo výrazným omezením Virginského plánu. Mezi nejdůležitější pravomoci Kongresu patřilo právo vybírat daně, cla, dávky a poplatky, platit dluhy; vypůjčovat si peníze na účet Spojených států; řídit obchod s cizími národy, mezi jednotlivými státy federace a také s indiánskými kmeny; razit peníze, upravovat jejich hodnotu, domácí i zahraniční kurs a jednotně stanovit míry a váhy; zřizovat soudy podřízené

---

⁷² JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 58.

⁷³ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 59.

⁷⁴ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 59.

Nejvyššímu soudu; povolávat a vydržovat vojsko; na základě tzv. pružné klauzule vydávat všechny zákony nutné k uskutečňování shora uvedených pravomocí.⁷⁵

Další bod rozdělující delegáty ústavodárného konventu byl problém otroctví. Jižní státy zvláště díky mnohem vyššímu počtu otroků se ucházely o jejich započítávání do konečného součtu obyvatel jednotlivého státu. Kompromis, který z jednání vzešel, uplatnil třípětinové pravidlo počítání jednoho otroka jako tři pětiny svobodného občana vyhovující jižním státům. Severní státy byly uspokojeny započítáváním rovněž tří pětín otroků při určování podílů států na přímých daních.⁷⁶

Začátkem září byla vyřešena otázka obsahující odpověď na zajištění exekutivy, vznik nového úřadu zastávajícího funkci prezidenta a jeho volbou samotnou. Nyní se dostávaly do popředí skupiny nikterak bojující a stojící na geografickém základě, ale filozofická pojetí držení moci. Delegáti se rozdělili ve skupiny, z nichž jedna prosazovala držení úřadu v rukou jedné osoby. Touto konkrétní osobou se měl stát dosavadní předseda Konventu George Washington. V opozici převažoval názor bránící nekolegiálnímu řízení grémia. V závěru se uplatnil názor pensylvánského právníka Jamese Wilsona, že „exekutivu by měl tvořit jeden jediný člověk“.⁷⁷ Třetí kompromis související s volbou prezidenta v sobě skýtal nejen ono rozhodnutí, kdy nebude uplatněn kolegiální orgán, nýbrž jedna osoba a s tím související otázka délky funkčního období a volby samotné. Délka funkčního období byla navrhována ve variantě sedmi let, bez možnosti znovuzvolení. Během sedmiletého vykonávání úřadu by docházelo dle mého názoru ke zpomalení vlastních prací, na který by nebyl kladen tak velký důraz díky „času“. Čas, který by byl stanoven na rozhodnou dobu, kde by se neodrážel princip znovuzvolení za doposud odvedenou práci, se nejeví v historických kontextech nejlepším. Druhá varianta, čtyřleté období s možností znovuzvolení je motivující, přinášející chuť pracovat zodpovědně se snahou o znovuzvolení a dotáhnutí cílů, myšlenek vedoucích k realizaci. Způsob výběru osoby zastávající prezidentský úřad byl obsahem následujících diskuzí. I přes zbytky decentralizace v Unii, získali federalisté pod vedením Hamiltona jistého kompromisu, kdy: „nezíská-li žádný kandidát většinu ve všelidovém hlasování, zvolí Sněmovna jednu ze tří osob, které získaly nejvyšší počet hlasů, přičemž kongresmani

---

⁷⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri. 2002, s. 59-60.

⁷⁶ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajičková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 129.

⁷⁷ HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012, s. 68.

nebudou hlasovat jako jednotlivci, ale podle států⁷⁸. Kompromisem tedy byla dána rovina upravující pravomoci prezidenta jako jediného představitele výkonné moci. Stal se vrchním velitelem vojska i loďstva Spojených států; má právo milosti a amnestie v případě provinění proti Spojeným státům, s výjimkou velezrady; má právo se souhlasem Senátu uzavírat mezinárodní smlouvy; rovněž se souhlasem Senátu má právo jmenovat vyslance, soudce Nejvyššího soudu a všechny úředníky Spojených států; podávat zprávu o stavu unie před Kongresem a dbát na to, aby zákony byly řádně plněny.⁷⁹

3.1.3 Proces ratifikace ústavy

Konfederační kongres pověřil vypracováním ústavy Výbor pro podrobnosti pod vedením J. Rutledga z Jižní Karolíny, za spolupráce známých osobností té doby jako byl E. Randolph a úspěšný pensylvánský právník John Wilson. Výbor pro podrobnosti předal návrh plénu konvence a následně k připomínkám, opravě kosmetických a stylistických chyb k vyhotovení konečného textu Výboru pro styl a úpravu. Výrazně se podepsal pod formou ústavy Gouverneur Morris z Pensylvánie, jež rozčlenil předložený náčrtek více jak dvaceti rezolucí do sedmi článků a dal lid v jedno tělo s právním dokumentem spojením slov: „My, lid Spojených států“.⁸⁰

Duši státu a dějiny národa tvoří lidé. Dá se říci, že takto mohli smýšlet delegáti, kteří se rozhodli ratifikační proces ústavy neponechat pouze na zákonodárném sboru a náhodě. Článek VII. Ústavy stanovil nutnost samotné platnosti Ústavy ve schválení pouze devíti konventy. Základním právním dokumentem se tedy Ústava měla stát bez ohledu na nesouhlasný názor zbývajících čtyř konventů z celkových třinácti, což byl významný odklon od přijímání dokumentů na základě Článků konfederace. Přijetí federální ústavy svým způsobem rozdělil poprvé společnost do dvou základních politických táborů, na federalisty a antifederalisty.⁸¹ I přesto možnost přijetí pouze většinovým způsobem dali jasně najevo snahu o rychlost, pružnost a akceschopnost. Znění článku VII. předcházelo několik jasných kroků, vedoucích k jeho závěrečnému textu. Jako na prvním požadavku se delegáti rozhodli pro předložení dokumentu Kongresu původní konfederaci dne 25. 9. 1787. Následujícím úkonem bylo zaslání textu Ústavy jednotlivým státům ke schválení. „*Sama zásada projednávání a*

⁷⁸ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014, s. 152.

⁷⁹ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri. 2002, s. 61.

⁸⁰ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 32.

⁸¹ BLAHOŽ, Josef. Vertikální dělba moci: Spojené státy americké. *Právník*. 1997, roč. 136, č. 2, s. 169-185.

*schvalování ústavy na volném, zvláštním, mimolegislativním shromáždění byla převzata z Adamsovy massachusettské ústavy z roku 1780*⁸². Tento krok považují za velice významný, protože zajišťoval ustanovení delegáta v každém státě ke zhodnocení ústavy.⁸³ V tomto shledávám vůli o přesvědčení všech v úspěšnosti a správnosti ratifikace Ústavy. Vášně, s jakou se lid zajímal o obsah právního dokumentu, byl nebývalý a diskuze napříč společností nebraly konce. Veřejnou debatu podněcovala průběžně vycházející novinová vydání. Nejznámějšími novinovými příspěvky se staly tzv. The Federalist Papers. Postupně vydaných 85 esejí měly za cíl v letech 1787-1788 zajistit ratifikaci Ústavy. Pod obranu Ústavy se podepsal Alexandr Hamilton, James Madison a John Jay, jejichž eseje vyšly na jaře roku 1788 knižně a dodnes se považují za jeden z nejlepších zdrojů studia ústavy a federální vlády.⁸⁴ „Listy federalistů sice vznikaly v rámci kampaně za přijetí ústavy v USA ve státě New York koncem osmnáctého století, a díky mnohým, dnes už všeobecně uznávaným názorům a postřehům, i díky velmi přesné historické analýze víceroch starověkých a středověkých ústavních uspořádání neztratily dodnes, navzdory vzdálenému datu svého vzniku, téměř nic na platnosti svého obsahu“.⁸⁵

Ratifikační proces byl u konce dne 21. června 1788, kdy se devátým státem uspokojujícím článek VII. Ústavy stal New Hampshire. Při ratifikaci celkem jedenácti států z původních třinácti rozhodl Kongres, že k přijetí platnosti základního zákona Spojených států amerických dojde dne 4. března 1789. Bez vlivu na platnost Ústavy se posledním, třináctým státem přijímajícím Ústavu dne 29. května 1790 stal, Rhode Island. Politické boje mezi stoupenci a odpůrci Ústavy v některých státech, jakými byly například New York a Severní Karolína, nezabránilo, aby po platnosti Ústavy došlo i ke zvolení prezidenta Spojených států. Prvním prezidentem byl jednomyslně zvolen ve stejný den jako určení platnosti Ústavy George Washington.

3.2 Struktura Ústavy

Americká Ústava je základním zákonem amerického federálního systému. Ústava Spojených států amerických ze dne 17. září 1787 počíná preambulí. „*My, lid Spojených států,*

---

⁸² JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014, s. 154.

⁸³ JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014, s. 154.

⁸⁴ JEFFERSON, Thomas. *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických a Ústava spojených států amerických s komentáři Miloše Krejčího*. Praha: Nakladatelství Otakar II., 2000, s. 25.

⁸⁵ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy Federalistov*. Bratislava: Nakladatelství Kalligram, 2009, s. 9.

*abychom vytvořili dokonalejší jednotu, nastolili spravedlnost, upevnili domácí klid a zabezpečili obranu země, podporovali růst všeobecného blahobytu a zabezpečili dobrodiní svobody sobě i svému potomstvu, dáváme si tuto Ústavu Spojených států amerických“.*⁸⁶

V textu preambule se odráží podstata a morální základy, na nichž je federace postavena a pozoruhodným je i smýšlení do budoucna. Tento text neměl být pouhým pokusem, ale zdrojem pochopení charakteru Ameriky a nalezení odpovědí ve chvílích, kdy by každý jednotlivec pochyboval o sobě, o spravedlnosti. Vymezuje cíle, o které se po vášnivých diskuzích zasvětili samotní autoři, vedeni potřebám státu a lidu.

Na preambulí začínající Ústavu navazuje sedm článků. První článek Ústavy vymezuje moc zákonodárnou. Článek jedna je se svými deseti oddíly tím nejrozsáhlejším v samotném textu Ústavy. Základem moci zákonodárné je Kongres, jehož složení a požadavky na aktivní i pasivní volební právo jsou striktně vymezeny. Oddíl první uvádí, že: „veškerá zákonodárná moc uvedená v ústavě náleží Kongresu Spojených států, který se skládá ze Senátu a Sněmovny reprezentantů“.⁸⁷ Konečná podoba zákonodárné moci v Ústavě je obzvláště značným úspěchem, protože jak je uvedeno v předchozí kapitole, výrazně se rozcházejí názory v tomto ohledu. Každý stát v návaznosti na svou velikost, co do počtu území i obyvatel chtěl stejná práva. Těžko říci, jestli se v tomto kontextu do popředí stavěl zájem vůdčích osob za stát získat moc jednotlivce nebo strach před silnou centralistickou vládou vedoucí k despocii, do níž by neměl moc každý zástupce státu zasáhnout. Kompromis a důležitost dali moci zákonodárné prostor tedy hned v úvodu. „*Při utváření nového systému vlády začali tvůrci ústavy s mocí zákonodárnou, protože se domnívali, že tvorba zákonů je nejdůležitějším úkolem republikánské vlády*“.⁸⁸ Druhý článek pojednává o moci výkonné. Moc výkonná je zde rozdělena do čtyř oddílů. Výkonnou moc představuje prezident, který v oblasti své úpravy obsahuje jednak jeho pravomoci, způsob zvolení a rovněž požadavky věku a občanství Spojených států. Moc zákonodárnou a výkonnou doplňuje ve třetím článku moc soudcovská. Mocí soudcovskou je naplněno rozdělení mocí, přičemž požadavek na samostatnost složek byl dán ve Virginském plánu.⁸⁹

Článek čtvrtý stvrzuje předchozí horizontální rozdělení mocí. První oddíl čtvrtého článku spojuje vzájemnou uznávanost dokumentů mezi státy. Kongres, o němž je psáno v prvním článku, tak v tomto oddíle mu je dána pravomoc přezkumu. „*Kongres může*

⁸⁶ BLAHOŽ, Josef. *Ústava spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 11.

⁸⁷ BLAHOŽ, Josef. *Ústava spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 11.

⁸⁸ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 64.

⁸⁹ K moci zákonodárné, výkonné a soudní podrobněji níže v jednotlivých kapitolách.

*prostřednictvím obecně platných zákonů předepsat způsob, kterým bude přezkoumána původnost a právní síla podobných aktů, dokumentů a rozsudků“.*⁹⁰ V následujících třech oddílech čtvrtého článku není přílišná systematika, na základě které, by se dal tento článek komplexně pojmenovat. Zbylé oddíly hovoří jednak o rovnosti občanů každého jednotlivého státu, s recentní úpravou jistě pozoruhodné ustanovení té doby ohledně vydávání osob stíhaných z velezrady, trestného činu nebo jiného přestupku v jiném státě. Třetí oddíl o přijetí nového státu do Unie na podkladě pozitivního rozhodnutí Kongresu. V souvislosti s tímto oddílem poslední oddíl definuje: „*Spojené státy určují každému státu v této Unii republikánskou státní formu a chrání jej proti nepřátelskému vpádu. Na požádání zákonodárných orgánů nebo také exekutivy (nemohou-li být svolány zákonodárné orgány) chrání jej i proti vnitřní agresi“.*⁹¹

O velmi významném právním počínu lze hovořit ve spojitosti s pátým článkem. Článek pět obsahuje legislativní úpravu dodatků k Ústavě. Ústavní dodatky vznikly při ratifikačních diskuzích, kdy státy jako například New York, Pensylvánie a Virginie podmínily svou ratifikaci závazkem, že bude doplněna článkem o lidských právech.⁹² Tyto články daly v zákon o právech, kterým se stalo deset doplňků Ústavy, jež byly přijaty Kongresem v roce 1789 a v platnost vstoupily v listopadu 1791.⁹³ Dodatky se staly nedílnou součástí Ústavy Spojených států, dle mého názoru jí určují samotný charakter. V pátém článku je ustanoven způsob nutný k přijetí dodatků a nutná formulace, že za splnění podmínek se dodatky stávají nedílnou součástí Ústavy.⁹⁴

Nejvýznamnějším bodem šestého článku Ústavy je formulace nadřazenosti Ústavy a federálního práva nad právem ostatním, kde je právě nejvyšším zákonem země Ústava.⁹⁵ Poslední sedmý článek upravuje ratifikaci, způsob jakým bude přijata Ústava samotná. Zájem o přijetí Ústavy a její co nejrychlejší platnost upravila počet státních konventů z jednomyslnosti na devět konventů, které ji schválí. Tak se také stalo a dne 17. září 1787 byla přijata ústavodárným konventem.

---

⁹⁰ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 22.

⁹¹ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 23.

⁹² SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 389.

⁹³ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 389.

⁹⁴ K dodatkům podrobněji jím věnovaná závěrečná kapitola diplomové práce.

⁹⁵ BĚLOHLÁVEK, Pavel. *Ústavní systém USA*. Diplomová práce. Praha. 2007, s. 15.

4 Základní principy Ústavy USA

Princip z latinského principium, počátek je základní a obecně uznávaným pravidlem, které se nedokazuje, ale z něhož lze chápat nebo odvozovat další důsledky pro jednání nebo poznání.⁹⁶ Principy by se daly považovat za nosné pilíře společnosti. Pravidly se řídí nebo alespoň by se měli řídit lidé a střežou, rámcem se jím stávají zákony. Tím nejvyšším je Ústava, principy na niž stojí, jsou těmi nejposvátnějšími. Čtyři základní prvky jsou v literatuře formulovány jednak jako vytvoření národa s formulací „My, lid spojených států“, s rozdílným pojetím od volné konfederace států. Za druhé vysvětlení důvodu sepsání Ústavy, s vědomím neúspěchu Článků konfederace a aktuální potřeby vytvoření dokonalejší jednoty.⁹⁷ „*Formuluje cíle: nastolili spravedlnost, upevnili domácí klid, zabezpečili obranu země, podporovali růst všeobecného blahobytu a zabezpečili dobrodiní svobody sobě i svému potomstvu, znamenalo, že vláda existuje proto, aby zabezpečila řád a svobodu*“.⁹⁸ A jako poslední tradicí je větou „dáváme si tuto Ústavu“ konečný výsledek utvoření vlády.⁹⁹ Za hlavní principy americké Ústavy jsou tedy pokládány princip republikánství, dělby moci, systém brzd a protiváh, princip omezené vlády, federalismus a judicial review.¹⁰⁰

4.1 Princip dělby moci, systém brzd a protiváh¹⁰¹

„*Uplatnění principu dělby moci je podmínkou sine qua non¹⁰² každého demokratického uspořádání*“.¹⁰³ V historickém kontextu bývá označován za zakladatele teorie dělby moci Charles Louis de Montesquie. Principem dělby moci se rozumí v ústavněprávním kontextu rozdělení úkolů mezi nezávislé složky státu, kterými jsou moc zákonodárná, jako tvůrce zákonů, moc výkonná představuje provádění zákonů a třetím článkem je moc soudní, která zákony vykládá. Moc soudní v americké ústavě kromě výkladu

⁹⁶ LINHART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Nakladatelství Dialog, 2008, s. 304.

⁹⁷ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 60-61.

⁹⁸ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 61.

⁹⁹ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 61.

¹⁰⁰ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri. 2002, s. 166-167.

¹⁰¹ Systém brzd a protiváh, jinak znám pod anglickým označením checks and balances.

¹⁰² Latinský termín sine qua non vyjadřující podmínku, bez níž nelze. Takto překládá latinský termín internetový slovník cizích slov. Dostupné na < <http://slovník-cizich-slov.abz.cz/web.php/slovo/condicio-sine-qua-non-kondycio-sinekva-non>>.

¹⁰³ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., 1998, s. 97.

zákonů, ještě představuje jejich samotnou aplikaci a dotváření pomocí precedentů. Princip dělby moci slouží k zabránění diktatury, vzájemné kontroly mocí prostřednictvím systému vzájemných brzd a protiváh. Sám James Madison uvedl, jako Federalista č. 47: „*Soustředění veškeré zákonodárné, výkonné a soudní moci do týchž rukou, ať jedněch, několik či mnoha, ať dědičných, samozvaných nebo volených, můžeme oprávněně označit za skutečnou definici tyranie*“.¹⁰⁴ Ve Článcích konfederace z roku 1777 byla moc soustředěna pouze v rukou jednoho orgánu, a tím byl Kongres. Ústava z roku 1787 je uplatněna na horizontální dělbě moci v rámci prezidentského systému vlády. Tato koncepce tří relativně nezávislých složek byla dílem jedinečným a úspěšným. V literatuře někdy označováno jako: „*samotné instituce, které mají moc dohromady*“.¹⁰⁵

Na základě Ústavy je možné poukázat na několik konkrétních prostředků potvrzujících myšlenku vzájemné kontroly mocí. V úvodním článku Ústavy pojednávající o zákonodárné moci, dělící Kongres na Senát a Sněmovnu reprezentantů, kdy ani jeden z členů představující komoru nemohou vykonávat jiný úřad. Tato opatření na principu inkompatibility brání zneužití nezávislosti a nestrannosti funkce. Rovněž dochází ke kontrole uvnitř Kongresu, v legislativním procesu podle sedmého oddílu prvního článku má Senát právo navrhnout doplňky u zákonů týkajících se zvýšení státních příjmů, obdobně jako u přijímání jiných návrhů zákonů. Důležitou úlohu hraje Senát při uzavírání mezinárodní smluv, kdy je nutná jeho kontrasignace s prezidentem jako představitelem moci výkonné. Tento princip kontrasignace je stanoven ve druhém článku, v oblasti definující mantinely pro výkon prezidenta. Zde kromě již zmíněné kontrasignace při mezinárodních smlouvách je i podmínění souhlasu Senátu k přijímání vyslanců, konzulů, jiných zástupců státu, soudce Nejvyššího soudu a všech dalších úředníků, jejichž jmenování není upraveno jinak, a jejichž úřad je zřízen zákonem.¹⁰⁶ Otázkou dle mého zůstalo, do jaké míry efektivnosti byl vyřešen vztah obou komor. Každá ze sněmoven si žije do jisté míry svým vlastním životem a důraz byl kladen na klasičtí tripartici; moc zákonodárnou, výkonnou a soudní jako takovou. Vztah mezi jednotlivými představiteli dělby moci dostal své kořeny do Ústavy, ale ne zcela důsledně dle mého názoru se řešila kvalitní životnost komor vedle sebe. Předhánění se v důležitosti komor, následné blokace zákonů jako míru odplaty za nedostatečně projevenou úctu a respekt

---

¹⁰⁴ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 265.

¹⁰⁵ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 62. Citace z: NEUSTADT, Richard, E. *Presidential Power: The Politics of Leadership* (New York: Wiley, 1960), s. 33.

¹⁰⁶ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, 20 s.

jedné komory k druhé, je problematika nekončící vznikem americké Ústavy, ale otázkou pro odborníky z oblasti práva a politologie dodnes. Na čem se obě komory podílí a co je významným přínosem americké ústavy, je pojem impeachmentu.¹⁰⁷ Pojem impeachmentu je nezpochybnitelným důkazem vzájemné kontroly. Podstata tkví v pravomoci Sněmovny reprezentantů podat návrh Sněmovně na zbavení prezidentského úřadu a pouze Senát má právo rozhodnout o jeho zbavení.

V předchozím odstavci jsem zmínila úlohu prezidenta jako kontrasignátora, tím však jeho předmět úpravy v systému vzájemných brzd a protiváh nekončí. Moc výkonná je v úzkém vztahu s mocí soudcovskou, dohromady jsou součástí principu smýšlejícím o limitech vzájemných mocí. Moc soudcovská považována nesprávně za zcela nezávislou, protože prezident svým právem veta a amnestií zasahuje do funkčního mechanismu samotného řízení. Prezidentu náleží i právo výběru soudců a ani vnitřní chod kárných provinění soudcovského systému není ponechán jemu samotnému a o trestněprávní odpovědnosti jednotlivých soudců rozhoduje moc zákonodárná. *„Zákonodárná, výkonná a soudní moc by měly být navzájem oddělené a nezávislé, pokud to připouští povaha svobodné vlády a pokud to lze sloučit s řetězcem vztahů, který celou ústavu svazuje dohromady v nezrušitelný svazek jednoty a přátelství“.*¹⁰⁸

4.2 Princip federalismu

Do jaké míry je uplatněn v Ústavě princip federalismu, se snažil popsat již James Madison ve Federalistovi číslo 39 ze dne 16. ledna 1788. Obecné náležitosti federalismu jsou rozdělení moci mezi centrální vládu a územní jednotky, Ústava zakotvuje dělbu moci, načež dává na úkor jednotlivých států rozsáhlé pravomoci centrální vládě.¹⁰⁹ Stěžejní myšlenkou je síla lidu jako suveréna, odraz její moci. Z moci většiny bez útisku neprivilegovaných vrstev, fungující vládní systém. Polemika nad vládou federální, či vládní byla ústředním bodem snad každé historické debaty. Podle Jamese Madisona pro uspokojivé zhodnocení povahy vlády je třeba zodpovězení několika otázek. První z nich staví na základech, na nichž spočívá, na zdrojích, z nichž mají pocházet její řádné pravomoci, o jejich rozsahu a v neposlední řadě o

---

¹⁰⁷ K pojmu impeachment podrobněji níže v kapitole popisující jednotlivé moci, moc zákonodárnou a výkonnou.

¹⁰⁸ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 267.

¹⁰⁹ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 61.

oprávnění provádět v budoucnu změny ve vládě.¹¹⁰ Základy podporující jasnou podobu federace stanovil již před aktem vyhlášení Ústavy způsob jejího přijetí, na základě souhlasu, jednomyslného souhlasu vně jednotlivých států. Národním principem by bylo možné uvažovat v případě požadavku na přijetí Ústavy celkem, většinou závislou na každém zvláště, nikoli na státním uspořádání. Smyslem Ústavy pojaté v preambuli bylo nastolit řád ve fungování unie, jednoty, která neztratí důležitost každého jednoho státu a sílu jí dá všechen lid. „*Tvůrci ústavy vycházeli ze stanoviska, že jednotlivé státy mají být zachovány jako oddělené zdroje federální moci, které se významnou měrou podílejí na její realizaci. Dále byly státy pojímány jako nositelé pravomoci zčásti vytvářející federální zákonnou moc.*“¹¹¹

Roku 1791 byl přijat desátý dodatek, jako článek X., který svým významem potvrdil princip federalismu jako svůj vlastní. Text desátého dodatku zní: „*Práva, která ústava výslovně nepřiznává Unii, ani je nevylučuje z pravomoci států, náležejí jednotlivým státům nebo lidu*“.¹¹² Výčet pravomocí, které byly jednotlivým státům odebrány v zájmu federace, je vymezen taxativně, a to: zákaz uzavírání mezinárodních smluv, vystupovat do aliance či konfederace, razit peníze a vydávat bankovky, uvalovat cla na dovážené a vyvážené zboží, zřizovat vojsko či válečné loďstvo.¹¹³ Pravomoci odebrány státům se přesunuly do Ústavy, kde jsou popsány u jednotlivých složek mocí, jako princip dělby mocí, ovšem se vzájemnou kontrolou, jak je popsáno v předchozí kapitole. Ústava Spojených států amerických byla vybudována na myšlence sjednocení, hlavní úlohu hráli obyvatelé a i jím byla tímto aktem přiznávána práva a dána ochrana života jako nejvyššího principu. Z toho se odvozují i pravomoci, které byly federální vládě zakázány, zbavování osobních svobod a ochrany, které zaručuje Listina práv; svévolné pozastavení práv vyplývající z Habeas Corpus; vypsání přímé daně bez konzultace s občany.¹¹⁴ Pro jednotlivé státy i federální vládu bylo společné, že ani jeden úřad, ať na národní nebo federální úrovni nemohl zbavit jakoukoli osobu života, svobody nebo majetku bez řádného soudního procesu; vyvlastnit majetek bez spravedlivé náhrady, což bylo obzvláště pokrokovým závazkem, vzhledem k předchozím zkušenostem s kolonizací a neustálé expanze v průběhu 18. století. Zákaz odejmutí volebního práva

---

¹¹⁰ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 214.

¹¹¹ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., 1998, s. 306. Citováno z: DEUTSCH, K. W., *Politics and Government, How People Decide Their Fate*. Boston 1980, str. 231 n.

¹¹² BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, 26 s.

¹¹³ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 150.

¹¹⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 151.

z důvodu barvy pleti, rasy nebo pohlaví; přijímat retroaktivní zákony nebo zákony, jejichž obsahem by byl soudní rozsudek a zákaz udělování šlechtických titulů¹¹⁵ spojených s odporem proti aristokracii, která byla všem známa z dob, kdy bylo území pod nadvládou britského impéria.

Základním východiskem pro určení pravomocí, které mohou být uplatněny na jednotlivých národních, státních, či místních kompetencí je Ústava. Ústava jak jsem několikrát zmínila, nejvyšší zákon Spojených států amerických dává, ať už konkrétně v jednotlivých člancích nebo s pomocí například tzv. elastické klauzule v posledním odstavci, osmého oddílu, prvního článku týkající se moci zákonodárné nebo pomocí soudní judikatury u tzv. konkurujících si pravomocí. Koncept, na kterém vznikla Ústava, byl tedy dualistický. Duální federalismus předpokládá, že národní vláda a státy mají jasně oddělený okruh pravomocí v jasně oddělených sférách svého působení.¹¹⁶ Opak duálního federalismu je federalismus kooperativní, který vychází z principu společného řešení problémů ze strany federace a států, nejznatelnějšího povědomí dosáhl v 50. a 60. letech 20. století.¹¹⁷

4.3 Republikánství

*„Zvolíme-li jako kritérium různé zásady, na nichž různé formy vlády spočívají, můžeme za republiku považovat nebo alespoň takovým jménem označit vládu odvozující veškerou svou moc přímo či nepřímo od většiny lidí a spravovanou osobami, které svůj úřad zastávají na dobu neurčitou, na dobu určitou nebo po dobu bezúhonnosti“.*¹¹⁸ Takto se o republikánské formě vlády vyjádřil James Madison, ve Federalistovi číslo 39. Rozborem jeho definice získáme výsledek rovnice sestávající z předchozích principů Ústavy. Americký národ nebyl vývojem aristokratické větve ze samotného nitra národa. Aristokracie v souvislosti s Britským impériem vzbudila odpor národa k jeho vedení tak, jak to bylo za dob kolonizace. Národ budoval své dějiny sám a sám chtěl dát termínu republika jasný rámeček. Odmítali aristokracii i monarchii, několikrát zmíněná úvodní slova z preambule jsou zcela

---

¹¹⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 151.

¹¹⁶ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 152.

¹¹⁷ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 152.

¹¹⁸ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 212.

nezpochybnitelná „My, lid Spojených států“. Spojené státy americké se tak staly svým zřízením ojedinělé. Sám James Madison přiblížil, že republikánství v evropských státech nesplňuje svým modelem ten, o který by se tvůrci americké Ústavy pokoušeli. Zmínil státy jako Holandsko, republiku, kde není moc odvozena od lidu. Benátky, absolutisticky vedenou dědičnými šlechtici absolutistickou moc. Polsko, jako kombinaci aristokracie a monarchie a v neposlední řadě Anglii, kde je spojení republikánské větve a dědičné aristokracie s monarchií.¹¹⁹

Ústava tak v sobě obsahuje jistý republikánský standart, zahrnující způsob účasti amerického lidu na věcech veřejných. Zájmy lidu představovala dolní sněmovna, Sněmovna reprezentantů, do níž volil každý občan, který měl volební právo do dolní sněmovny svého státu. „*Sněmovna reprezentantů měla odrážet názory lidu co nejvěrněji, měla zachytit a zmapovat co nejširší okruh veřejného mínění, neboť to byl – vedle svobodného tisku – jeden ze základních prostředků, jak přenést potřeby národa do vlády a zabránit narůstání neřešených problémů a nespokojenosti*“.¹²⁰ Kromě Sněmovny reprezentantů je prostředkem i nepřímá volba, ať už u Senátu, či prezidenta. „*Postačující podmínkou pro tuto vládu pak je, aby její vykonavatelé byli dosazováni přímo či nepřímo lidem a zastávali svá místa kterýmkoli z uvedených způsobů; jinak bychom museli odeprít označení republiky každé vládě ve Spojených státech i všem ostatním lidovým vládám, které jsou či mohou být dobře uspořádány a prováděny*“.¹²¹ Bylo by v rozporu, kdyby byť zástupci lidem byli zvoleni, avšak jejich funkční období by se jevilo neomezeně. A tak je délka volebního období u Sněmovny reprezentantů dvouletá, pro Senát je volební období šestileté a prezidentský úřad může osoba zastávat po dobu čtyř let¹²². To vše se podařilo spojit v jeden celek vyjadřující směr politický i sociální, který výrazně posílil hlas lidu a stal se inspirací pro stávající i nově vzniklé státy.

4.4 Princip soudního přezkumu

Dalším principem, na němž je postaven originální právní dokument, kterým bez pochyb Ústava Spojených států je, je princip soudního přezkumu nebo též znám pod názvy

---

¹¹⁹ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 212.

¹²⁰ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 36.

¹²¹ HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994, s. 213.

¹²² K jednotlivým možnostem znovuzvolení viz níže, u konkrétních institutů.

judicial review, či soudní dohled. Princip soudního přezkumu je úzce spjat s výkonem soudnictví, upraveným ve třetím článku Ústavy a dále útržkovitě, příkladem je článek šest Ústavy. Zmínila jsem, že je úzce spjat, protože konkrétní sousloví vyjádřené v Ústavě bychom nenalezli. Teoretiky princip vyjádřen jako: „*právo federálních soudů, zejména však Nejvyššího soudu USA jako vrcholné soudní instance, vykládat federální ústavu, federální zákony, ústavy jednotlivých států a státní zákony a právo rozhodovat o ústavnosti federálních a státních zákonů, jakož i všech aktů moci výkonné na základě volného hledání smyslu ústavy*“.¹²³ I přes formulaci v šestém článku Ústavy, kdy se federální Ústava staví do pozice vrcholného práva a určujícího základní, právní rámec země, kde soudci všech států jsou jimi vázáni, i kdyby se v Ústavě či zákonech jiného státu vyskytla protikladná ustanovení, docházelo k soudnímu přezkumu.

Přelomem se stal roku 1803, kdy se „Marburyho případ“ zasloužil o zavedení principu soudního přezkumu. Jednalo se o případ Marbury v. Madison, pod vedením soudce Nejvyššího soudu J. Marshalla. Celá kauza má počátky již po volbách, kdy od roku 1800 převládala strana republikánů, která měla většinu a Kongres dá se říci ve svých rukou. Oproti tomu federalisté zůstali ve hře na půdě soudnictví. Roku 1801 schválil Kongres Zákon o soudcích. Bylo vytvořeno více federálních soudů a v poslední fázi tažení prezident John Adams¹²⁴ disponující ústavně zaručeným právem nominoval soudce na nově vzniklých soudech, čímž se pokusil o částečné vyrovnání sil republikánů a federalistů. Počínaje tímto aktem se spustila vlna okolností, která v konečném závěru přinesla toliko známé, judicial review. Jedním z nově jmenovaných soudců se měl stát William Marbury, kterému ovšem nebyla doručena jmenovací listina. William Marbury podal žalobu k Nejvyššímu soudu proti Jamesu Madisonovi, který byl dle Marbury za nedoručení listiny odpovědný.

Otázky, kterými se soud zabýval, byly celkem tři. První z nich byla, zda má žadatel právo na pověření, jehož se dožaduje. Následně, jestliže na něj právo má a toto právo bylo narušeno, zajišťují mu zákony jeho země nápravu? A v neposlední řadě, jestliže mu nápravu zajišťují, má tak být učiněno soudním příkazem vydaným tímto soudem?¹²⁵ Odpovědi Nejvyššího soudu bylo, že nespátřuje důvody pro zamítnutí práva na pověření, které bylo podepsáno prezidentem a stvrzeno ministrem zahraničí. „*Má-li tedy právoplatný nárok na zmíněný úřad, má též následné právo na příslušné pověření; odmítnutí předat toto pověření je*

¹²³ BLAHOŽ, Josef. Vertikální dělba moci: Spojené státy americké. *Právník*. 1997, roč. 136, č. 2, s. 169-185.

¹²⁴ John Adams byl vystřídán v prezidentském úřadu Thomasem Jeffersonem, stalo se tak 4. března 1801.

¹²⁵ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 536. S odkazem: HALL, K. L., WIECEK, W. M., FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. New York, 1991, s. 109-113.

*zřetelným narušením zmíněného práva, přičemž zákony jeho země mu nabízejí možnost nápravy“.*¹²⁶ V souvislosti s věcnou příslušností, kde se konstatovalo, že soudní příkaz může směřovat proti soudům, ovšem vydá-li příslušný úředník takové oprávnění na doručení listiny, o kterém se dá hovořit v tomto případě, má uvedený postup v podstatě stejný dopad jako podpora původního nároku na listinu, načež tento krok zřejmě nepřísluší odvolací, nýbrž původní jurisdikci.¹²⁷ Určení pravomoci soudů, rozsahu jejich působnosti byl z hlediska legálních právních definic mnohem složitější.¹²⁸ Vycházelo se z formálního stanoviska, kterým byla psaná Ústava. Ta byla označena nejvyšším zákonem, právě zde jsou definovány pravomoci, které zakotvením psané ústavy do právního systému jsou nezpochybnitelná. Vedle toho stojí legislativní činnost v podobě běžných zákonů. V kompetenci soudů a soudců tedy mělo být vlastní uvážení. Vlastní uvážení o aplikaci Ústavy nebo zákonu rozporujícímu Ústavě rozhodne soud, který rozhodne spor v souladu právě s Ústavou nebo dle zákona bez ohledu na ústavu. „*Mají-li proto soudy respektovat ústavu a je-li ústava nadřazena jakémukoli běžnému legislativnímu počínu, pak ve sporu, k němuž se vztahují obě zmíněná pravidla, musí rozhodovat ústava, nikoli takový běžný zákon“.*¹²⁹

Význam případu *Marbury v. Madison* zdůraznil i předseda Ústavního soudu Pavel Rychecký, ve své přednášce s názvem „Některé problémy českého ústavního soudnictví“, kde zmínil, že výsledkem sporu se stala doktrína, podle které žádný soud není povinen respektovat obyčejný zákon, pokud se domnívá, že v konkrétní kauze odporuje Ústavě. Nemůže ho zrušit, pouze suspendovat a došlo tak k založení „roztroušeného ústavního soudnictví“.¹³⁰ Po historickém kontextu vývoje se již věnoval českému soudnictví, předně Ústavnímu soudu.

Odvození pravomoci z výše popsaného případu dávají představu u smyslu principu soudní kontroly ústavnosti. Trvalo pouze pár let od vzniku Ústavy a soudní přezkum se stal pevnou součástí amerického právního systému. Kontrola je významnou úlohou při dotváření

---

¹²⁶ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 537. S odkazem: HALL, K. L., WIECEK, W. M., FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. New York, 1991, s. 109-113.

¹²⁷ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 537. S odkazem: HALL, K. L., WIECEK, W. M., FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. New York, 1991, s. 109-113.

¹²⁸ Přezkum státního zákonodárství v případech *Fletcher v. Peck*, *Martin v. Hunter's Lessee*. „*Zde založil své oprávnění k přezkumu rozhodnutí státních soudů, která vyžadují interpretaci federální legislativy, čímž jednoznačně demonstroval úlohu konečného arbitra v otázkách ústavnosti“.* Citováno z: BĚLOHLÁVEK, Pavel. *Ústavní systém USA*. Diplomová práce, 2007. s. 21.

¹²⁹ KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007, s. 539. S odkazem: HALL, K. L., WIECEK, W. M., FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. New York, 1991, s. 109-113.

¹³⁰ Redakce s přispěním Spolku českých právníků Všehrd. *Pavel Rychecký: Ústavní soud má vždy pravdu, i když se mýlí* [online]. epravo.cz, 7. listopadu 2011 [cit. 7. března 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pavel-rychetsky-ustavni-soud-ma-vzdy-pravdu-i-kdyz-se-myli-78318.html>>.

Ústavy Spojených států amerických. Ústavním systémem tedy není pouze americká Ústava, ale jeho nedílnou částí jsou i rozhodnutí Nejvyššího soudu.

4.5 Princip omezené vlády

Tento princip, princip omezené vlády je komplexním řešením předchozích principů, teorie dělby moci a vzájemných brzd a protiváh. Limited government, jak bývá princip omezené vlády označován, je přirozenoprávním principem omezené vlády, charakteristický pro ústavní systémy liberalistické éry, který se projevuje v omezeních federální a státní moci, zaváděných devátým a desátým oddílem prvního článku Ústavy a zejména pak v desátém dodatkovém článku, podle něhož práva, která Ústava výslovně nepřiznává Unii, ani je nevyklučuje z pravomoci států, náležejí jednotlivým státům nebo lidu.¹³¹ Setkáváme se zde tedy opětovně se silou lidského hlasu, silou, která vytváří lidské dějiny, a předně, na níž je postaven americký právní systém. Demokratickým právním státem nechť je svrchovanost lidu, na horizontální úrovni dělba moci a kontrola vzájemných mocí, tyto všechny základní principy zabraňují vládě, která by bránila šíření nevole ve svobodné společnosti. Práva nepřiznaná federální vládě a nevykloučená z pravomoci států náleží státům nebo lidu.¹³² Ústavou stanovená pravomoc rozdělená mezi federaci a jednotlivé státy, vertikální dělba moci je omezenou vládou uplatňována, byť princip limited government není legálně definován. I bez formálně přesného vymezení je smysl omezené vlády pochopen a dodržován, pravidelností mandátu zaručená politická obměna přináší nové impulsy, ale každý jednotlivec zvláště zachovává podstatu Ústavy, kterou její tvůrci vytvořili podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.

---

¹³¹ BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., 1998, s. 117.

¹³² CULLOP, G. F. *The Constitution of the United States – An Introduction: A mentor book* New American Library, 1984, s. 74 – 80.

5 Moc zákonodárná

Moc zákonodárná je Ústavou vymezena v prvním článku, jako první tedy ze státních mocí jsou upravena jejich práva a povinnosti. Zároveň je článek co do rozsahu úpravy tím nejobsáhlejším, nejen co do úpravy jednotlivých mocí, ale v rámci Ústavy jako celku. „*Veškerá zákonodárná moc uvedená v ústavě náleží Kongresu Spojených států, který se skládá ze Senátu a Sněmovny reprezentantů*“.¹³³ Kongres tedy sestává ze dvou komor, podstatou rozdělení Kongresu jsou výše zmíněné principy oddělení moci a vzájemná kontrola mocí, kterou nepovažují za jednoznačné pro aplikaci pouze mezi vymezením jednotlivých mocí zákonodárné, výkonné, soudní, ale právě pro rozsáhlé pravomoci a důležitost projednávaných věcí v Kongresu i zde, mezi jednotlivými komorami. Definice prvního oddílu v článku I, svým smyslem ustanovení zabraňuje, aby federální zákonodárce vstupoval o sféry jednotlivých států, prostřednictvím rozsahu jeho aktivit a poskytuje Kongresu moc, kde postavení Sněmovny reprezentantů i Senátu je v rámci legislativního procesu rovnocenné.¹³⁴ „*Nová zákonodárná tělesa musila si nejdříve vytvořit a objasnit svou kompetenci. Nejvíce se dbalo na počátku formy. Washington na příklad napodoboval při svých proslovech ke kongresu i při společenských audiencích ceremoniel anglického krále*“.¹³⁵

5.1 Sněmovna reprezentantů

Stát se zástupcem reprezentující lid, kterým jistě člen Sněmovny reprezentantů měl býti, bylo nutné splnit základní požadavky dány Ústavou. Mezi tyto základní parametry určující právo kandidovat byl v první řadě věk. Bylo nutností, aby osoba dosáhla minimálně 25 let, dále požadavek státního občanství Spojených států v délce sedmi let a pochopitelně příslušnost ke státu, za něž by potencionální zájemce o kandidaturu usiloval. Počet možných kandidátů za jednotlivé státy se lišil v závislosti na počtu obyvatel jednotlivých států. K tomuto počtu se v textu Ústavy dojde v návaznosti na celkový počet obyvatel, respektive ke všem svobodným osobám, včetně již těch, kteří jsou ve služebním poměru, se připočtou tři

---

¹³³ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 11.

¹³⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 97.

¹³⁵ MERTL, Adolf. *Nástin dějin Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Sfinx Bohumil Janda, 1948, s. 110.

pětiny všech ostatních osob. Kdyby nebylo XIV. ústavního dodatku¹³⁶, který zavedl občanství všem osobám, narozeným či naturalizovaným ve Spojených státech, v základních parametrech pro výpočet míst ve Sněmovně reprezentantů nebyli by započítáváni Indiáni. Limit byl stanoven na maximálně jednoho zástupce sněmovny na 30 000 obyvatel. V době vydání Ústavy nebyl ucelený počet obyvatel tak, aby toto pravidlo ihned nabylo platnosti, a tak byl v textu Ústavy dodán pevný počet zástupců v některých státech¹³⁷, než dojde ke sčítání lidu. Sčítání lidu má probíhat v pravidelných intervalech, každých deset let, dle zákona „*Do prvního sčítání stanovila Ústava pevný počet reprezentantů na 65*“.¹³⁸ I díky jmenovanému XIV. dodatku, docházelo k neustálému zvyšování počtu obyvatel a nebylo tedy možné z technických důvodů kapacity i logického chodu sněmovny počet zástupců do nekonečna zvyšovat v závislosti na počtu obyvatelstva. Proto se roku 1911 stanovil nikoliv flexibilní, byť pevný počet reprezentantů na 435, a o více jak deset let poté, v roce 1929 se každých 10 let budou přerozdělovat mandáty, podle zjištěného počtu obyvatel.¹³⁹ „*Dnes jeden člen Sněmovny reprezentantů připadá na více než 600 000 obyvatel*“.¹⁴⁰

Člen Sněmovny reprezentantů má funkční období dvou let. V předchozím textu jsem uvedla, že krátké volební období má dvojsečné pojetí. Pozitivně bychom mohli přihlédnout ke dvouletému období jako záruce výměny vůdčích osob jedné z komor zákonodárné moci. Ústava nezabraňuje opětovnému zvolení, pokud by došlo k uvolnění křesla ve Sněmovně reprezentantů smrtí nebo odstoupením, dle nejvyššího zákona země budou provedeny na neobsazené místo volby, k nimž vydá příkaz výkonný orgán státu, který svého zástupce ztratil. Je tedy možnost výměny v kratším časovém úseku, než u dlouholetých mandátů, kde osoba zkažená politickým záklisím a bez morálních hodnot přestane činit úkony v zájmu státu, byť v zájmu sebe samého. Na druhou stranu příliš krátký mandát, kterým dvouleté období dle mého názoru je, za předpokladu neopětovné možnosti zvolení často brání k dosažení cílů, které se na podkladě hlasu lidu vytyčil. „*V 90. letech asi 15 států Unie přijalo zákony, které limitovaly počet znovuzvolení. Chtěly tak zabránit vytváření určité politické elity spjaté s washingtonskou politikou, posílit vliv domácího prostředí. Proti tomuto omezení se*

---

¹³⁶ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 72.

¹³⁷ Mezi tyto státy se řadil New Hampshire (3), Massachusetts (8), Rhode Island a Providence Plantations (1), Connecticut (5), New York (6), New Jersey (4), Pennsylvania (8), Delaware (1), Maryland (6), Virginia (10), North Carolina (5), South Carolina (5), Georgia (3).

¹³⁸ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 216.

¹³⁹ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 98.

¹⁴⁰ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 98.

nejdříve v roce 1994 vyslovil federální soud ve Washingtonu, v roce 1995 pak i Nejvyšší soud¹⁴¹, který omezení počtu znovuzvolení vyhlásil za neústavní, protože navyšuje množství podmínek pro zvolení“.¹⁴²

5.2 Senát

V souvislosti se Senátem Spojených států amerických je věnován v Ústavě rovněž článek I., počínaje třetím oddílem. Senát na rozdíl od Sněmovny reprezentantů není uskupován v závislosti na počet občanů jednotlivých států, nýbrž má dán počet dvou senátorů za každý stát. Nutností, obdobně jako u poslanců je občanství, vážící se ke Spojeným státům, ovšem tato povinnost není po dobu minimálně sedmi let, ale občanství muselo být získáno alespoň devět let zpátky. Totožným zůstává, aby kandidát byl ze státu, o jehož senátorské křeslo se uchází.

Mandát senátora, který trvá šest let, obsahuje složitější proces jejich obměny, respektive obsahuje onu diskutabilní obměnu člena zákonodárského sboru vůbec. Aby se uplatnil systém poměrné výměny senátorů, je v Ústavě upraven postup první schůze Senátu. Prvním úkonem bude rozdělení do tří, relativně stejně početně obsáhlých skupin. Tyto tři skupiny budou po období dvou let, vždy jedna vyměněna¹⁴³, a tím se docílí možnost volby jedné třetiny. „Jestliže se v důsledku rezignace nebo jiných příčin uprázdní křesla v období mezi zasedáním zákonodárského orgánu státu, výkonná moc příslušného státu může učinit prozatímní jmenování, platné do následujícího zasedání zákonodárského orgánu, kterým se uprázdněné křeslo obsadí“.¹⁴⁴ Tato praxe byla aplikována až do roku 1913, kdy byl ratifikován XVII. dodatek, zavádějící všeobecné volby do Senátu.¹⁴⁵ „V případě, že se uvolní mandát rezignací či smrtí, jmenuje do konce funkčního období nového senátora guvernér státu, který daný senátor reprezentoval“.¹⁴⁶

---

¹⁴¹ U. S. Term Limits Inc. vs. Thornton

¹⁴² DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 98.

¹⁴³ To, kdo bude vyměněn v rámci první skupiny, tedy po nejkratším časovém období dvou let bylo spravedlivě stanoveno losem. Citováno z: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 165.

¹⁴⁴ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 11.

¹⁴⁵ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 72.

¹⁴⁶ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 99.

Pod záštitou předsedy Senátu, kterým je viceprezident, dochází k volbě orgánů a jednoho senátora, který v případě nepřítomnosti předsedy zastává jeho funkci nebo pro případ, kdy tento úřad vykonává prezident. Viceprezident má hlasovací právo pouze za situací, kdy v Senátu došlo k rovnosti hlasů.

Horní sněmovna zákonodárného sboru neboli Senát oproti dolní komoře upřednostňující zájmy lidu, směřoval svou činnost ke státním zájmům, jednalo se o kopii majorit státních legislativ.¹⁴⁷

5.3 Prostředky Kongresu

Kromě výlučné pravomoci Sněmovny reprezentantů k podání návrhu na zbavení prezidentského úřadu, tzv. impeachmentu a navrhování zákonů ohledně zvyšování státních příjmů, jež není možné bez souhlasu Senátu přijmout, jsou v osmém oddíle vymezeny pravomoci Kongresu.

Pravomoci Kongresu lze rozdělit do několika podskupin. Do první podskupiny a té, které je v Ústavě dána největší pozornost, je v otázkách finanční a daňové politiky, mezinárodní obchod. Dále oblast vojenství, námořnictví a třetí skupinou je část, kde se okrajově dotýká Ústava práva, vědy a výzkumu.

Pravomocí Kongresu je ukládat a vybírat daně, cla, dávky a poplatky. To dává Kongresu sílu, občané Unie mají prostřednictvím Kongresu rovné povinnosti. Ústava nedává možnost rozdílnosti ve výši cel, dávek a poplatků. Oproti tomu se uplatňuje princip americké revoluce „žádné zdanění bez zastoupení“, kde území bez zastoupení v Kongresu, které nemají statut státu, neplatí federální daně.¹⁴⁸ Tento demokratický princip je jasným signálem vedoucím směrem k lidu. Dává najevo, že by každý měl mít zájem na fungování země, zajímat se o její potřeby a zvážit, zda se chce podílet na jejím chodu za cenu placení daně.

Peníze, jsou dalším strategickým bodem upravující pravomoci Kongresu. Kongres má právo peníze razit, upravit jejich hodnotu a stanovit jejich kurs. V této souvislosti má i oprávnění postihovat pachatele trestné činnosti, které by se pachatel dopustil paděláním měny a státních dluhopisů. V neposlední řadě je významným právem Kongresu půjčovat si peníze na účet Spojených států. Tato úprava zavazuje Federaci jako celek, dostalo se tedy moci

---

¹⁴⁷ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 36.

¹⁴⁸ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 101.

zákonodárné do rukou velice silné zbraně, která za předpokladu špatného hospodaření by vedla k záhubě nově vznikající společnosti. Půjčování peněz se uskutečňovalo především prostřednictvím prodeje státních obligací, cenných papírů a akcií.¹⁴⁹

Trestáním padělků neskončil výčet, kdy samotný Kongres mohl trestat. Kongres mohl definovat a trestat pirátství i jiné zločiny související se zásahy proti mezinárodnímu právu.

Kongres měl právo vyhlášovat válku, povolávat a udržovat vojska¹⁵⁰, v jeho kompetenci byla milice, předpisy ozbrojených pozemních a námořních sil.

Podle textu Ústavy měla zákonodárná moc pečovat o „celkový blahobyt“, ten měl být uskutečněn i prostřednictvím soudů, které mohl Kongres jako podřízené zřizovat Nejvyššímu soudu. Podporovat vědu, umění, a to ochranou jejich autorství, Ústava přímo hovoří o výhradním právu po určitou dobu.

5.3.1 Negativní vymezení pravomocí Kongresu

Nejen pravomocemi Kongres Spojených států amerických disponuje, ale je také výslovně omezen v pravomocech, které jsou stanoveny v devátém oddíle. Oddíl upravuje taxativně, co není v moci Kongresu. Jedná se o lidskou svobodu, a některé oblasti financí a obchodu. Kongresu nepříslušelo s mezníkem roku 1808 omezovat přistěhovalectví nebo dovoz osob. Vše si na druhou stranu vykompenzoval právem naturalizace.¹⁵¹ Ochrana lidských práv souvisela s ochranou před nezávislým soudnictvím. Nesmí být vydán retroaktivní zákon, jehož obsahem by byl soudní rozsudek. Zákaz daně z hlavy, porušení Habeas Corpus jen pro veřejnou bezpečnost, tedy chrání zájmy většiny před zájmem jednotlivce.

Po neblahých zkušenostech s celní a daňovou politikou v období nadvlády britského impéria bylo zakomponováno do Ústavy ustanovení, zakazující uvalení daní a cel na výrobky vyvezené z kteréhokoliv státu.

Za zmínění jistě stojí i obsah posledního odstavce devátého oddílu, kde se kromě jiného hovoří i o zákazu přijímání darů v době výkonu a v souvislosti s výkonem veřejné funkce, jako formou úplatkářství.

---

¹⁴⁹ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 101.

¹⁵⁰ Peníze určené k financování, vydržování vojska nesmí být určeny na dobu více jak dvou let.

¹⁵¹ „Žadatel nejdříve musí podat žádost u soudu a vyplnit předepsaný formulář. Jeho žádost dále zkoumá Imigrační a naturalizační úřad, který ho zároveň přezkouší i z potřebných znalostí a zkoumá i jeho vlastnosti a minulost. Celý proces je nakonec ukončen pohovorem před soudem“. Citováno z: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, 102 s.

Schůze Kongresu je minimálně jednou ročně, v závislosti na potřebě projednávaných záležitostí častěji. Původní plán scházet se vždy první pondělí v prosinci bylo ústavním dodatkem ratifikovaným v roce 1933 změněno na 3. leden jako den, kdy je zahájena práce Kongresu.¹⁵²

5.4. Legislativní proces

Významným, pro úpravu legislativního procesu je oddíl číslo sedm. Legislativní proces vtaňuje do přípravy zákonů, návrhu, procesu přijímání jak Sněmovnu reprezentantů a Senát, ale také důležitou úlohu sehrává prezident Spojených států amerických. Právo zákon navrhnout náleží jak členovi Sněmovny reprezentantů, tak i zástupci Senátu. Tímto návrhem se dále zabývá příslušné výbory, podvýbory dolní, či horní komory a následně je posunut do připomínkového řízení. „Členové Kongresu svoji aktivitu tedy projevují zejména ve výborech. K nejvýznamnějším výborům patří výbor řídicí, nazývaný též někdy kormidelnický, rozpočtový výbor Sněmovny reprezentantů, bankovní a měnový výbor Senátu a v jednotlivých sněmovnách výbory zahraniční, právní, sociální, vojenský, námořní atd.“¹⁵³ Existují i tzv. dohodovací výbory, které se uplatní za situace, kdy jednotlivé komory sice zákon přijmou, ovšem každá v jiném znění; dohodovací výbor následně hledá kompromis, o kterém se již nediskutuje, pouze se vyjádří souhlasné, či nesouhlasné stanovisko.¹⁵⁴ Hlasování o zákonech může mít podobu čtyř různých způsobů; prvním způsobem je tzv. aklamace, kde kongresmani hlasitě volají ano, či ne; druhou variantou je tzv. manifestace, realizovaná opuštěním svých židlí, nejdříve těch, kteří jsou pro návrh, následně ti, co jsou proti; pouze ve Sněmovně reprezentantů je možný způsob přijímání za pomoci tzv. skrutátorů, mezi těmito dvěma skrutátory, kteří jsou pověřeni sčítáním hlasů, prochází opět nejdříve ti, kteří souhlasí se zákonem; poslední způsob je jmenovitý.¹⁵⁵

Po schválení návrhu zákona je zákon přesunut k prezidentovi. Prezident návrh zákona může schválit bez výhrad, případně vrátit dle Ústavy té komoře, která návrh podala. Za předpokladu, že prezident vrátí návrh zákona, je potřeba k jeho přijetí dvoutřetinové většiny obou komor. Jestliže prezident do deseti dnů takto znovu projednaný návrh zákona s jeho

---

¹⁵² JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, 72 s.

¹⁵³ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 389.

¹⁵⁴ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 111-112.

¹⁵⁵ DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 111.

připomínkami nepodepíše, stává se návrh zákonem i bez jeho podpisu.¹⁵⁶ Stejně tak jsou předloženy nařízení, usnesení nebo rozhodnutí, vyžadující souhlas obou komor.

---

¹⁵⁶ Může nastat i situace tzv. kapesního veta prezidenta nastane ve chvíli, kdy během lhůty deseti dnů, které má prezident dojde k ukončení zasedání Kongresu, prezident tak nemá kam svůj návrh postoupit. Příčiny jsou kolikrát cílené a napomáhají k ní úlohy tzv. filibustérů, kdy senátoři úmyslně protahují, zdržují jednání Kongresu. Citováno z: DVORÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, s. 111-112.

6 Moc výkonná a soudní

Moc výkonná, představována prezidentem Spojených států, upravena ve druhém článku Ústavy, je spolu s mocí soudní, upravené v následujícím, třetím článku Ústavy, předmětem šesté kapitoly. Spojení těchto mocí v příslušné kapitole, je z důvodu jejich propojenosti, kdy vzhledem k obsáhlosti ústavních článků moci zákonodárné, která je rovněž v úzkém kontextu obou mocí, bylo příhodné vyhradit a spojit tyto státní moci v jednu kapitolu.

6.1. Prezident Spojených států amerických

Představitelem moci výkonné ve Spojených státech podle druhého článku Ústavy, je prezident. Samotný fakt výkonu exekutivy jednou osobou byl předmětem mnoha diskuzí a tvůrci Ústavy se pečlivě věnovali její úpravě. Otázkou bylo především, zda se úřadu ujme jedna osoba v roli prezidenta nebo prezidentská rada, popřípadě výbor.¹⁵⁷ Úvodní věta prvního oddílu, druhého článku hovoří jasně a určuje výkonnou moc do rukou prezidenta Spojených států amerických. Občanům, pomocí federalistů Hamiltona a Madisona¹⁵⁸ byla vysvětlena výhoda ve volbě jedné osoby, kdy „vícečlenná exekutiva znamená především zastírání osobní odpovědnosti za nezdary a snahu zakrýt vlastní chyby pod pláštíkem kolektivního vedení“.¹⁵⁹ Vedle toho byly stanoveny nároky na osobu prezidenta, vzhledem k výčtu pravomocí bylo třeba, aby každý kandidát byl vybrán velice důkladně. Muselo se jednat o osobu, která se na území Spojených států narodila a získala tak občanství¹⁶⁰, jednalo se o občana ve věku minimálně 35 let a alespoň 14 let bydlel ve spojených státech.

Prezident Spojených států amerických je volen na funkční období čtyř let. V samotném textu Ústavy není výslovně zakázána možnost opětovného znovuzvolení.¹⁶¹ Je volen nepřímými volbami a je součástí ústavního principu dělby moci a součástí principu vzájemných brzd a protiváh, pomocí kontroly jednotlivými státními složkami. Prezident je obklopen sborem prezidentských tajemníků, tvořící vládu, která je odpovědná přímo jemu.

---

¹⁵⁷ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 245.

¹⁵⁸ V předchozích kapitolách uvedeno dílo „Listy federalistů“, vydávána jako novinové, později knižní výtisky k popsání aktuálního politického dění.

¹⁵⁹ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 36.

¹⁶⁰ Občanství prezidenta Spojených států bylo povinností v době přijetí Ústavy samotné.

¹⁶¹ Tuto problematickou otázku vyřešil až ústavní dodatek číslo XXII., navržen v roce 1947 a přijat v roce 1951, s omezením na maximálně dvě funkční období.

„V době vydání americké ústavy byli jmenováni čtyři tajemníci: státní tajemník, tajemník pokladu, tajemník války a státní návladní“.¹⁶²

6.1.1 Viceprezident

Postavení viceprezidenta není obsáhle upraveno a není mu dána příliš velká pozornost. Stane se jím osoba, která získá druhý nejvyšší počet hlasů za prezidentem, stejně tak jako u prezidenta je třeba konkrétních náležitostí na osobu vykonavatele. Ve čtyřletém období, v němž viceprezident funkci zastává, má Ústavou vymezeny, řekla bych spíše pravomoci formálně-společenského rázu. Viceprezident „pouze“ předsedá Senátu, kde častěji než on samotný je pověřen řízením Senátu prozatímní předseda. Co se hlasování týká a viceprezident by měl snahu o zákonodárnou iniciaci, dojde tak pouze za situace, kdy by počet hlasů v Senátu byl roven. Viceprezident je tedy v pozici náhradníka na post prezidenta, ke kterému může dojít za předpokladu prezidentovi smrti, bude-li zbaven úřadu, odstoupí nebo se stane neschopným k výkonu svých práv a povinností.¹⁶³

6.2 Pravomoci prezidenta

O pravomocích prezidenta Spojených států amerických pojednává druhý oddíl, druhého článku Ústavy. V souvislosti s výkonem jeho pravomocí, po uvedení do funkce přednesením přísahy, prezident slibuje, že bude vykovávat svůj úřad čestně a podle svých sil bude zachovávat, střežit a bránit Ústavu. Prezident tedy dohlíží na zachování principů Ústavy, kontroluje jednotlivé orgány Kongresu a je symbolem demokratického, právního státu.

Při selhání úřednického aparátu v základních otázkách jejich výkonu má prezident právo milosti a amnestií, v případech provinění proti Unii, s výjimkou velezrady. Prezident tedy může požadovat písemná vyjádření představitelů federálních departmentů v souvislosti s výkonem jejich funkce.

---

¹⁶² SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 389.

¹⁶³ XXV. ústavní dodatek byl v praxi uplatněn v souvislosti s aférou Watergate. „V roce 1973 viceprezident Spiro Agnew rezignoval ze své funkce vzhledem k podezření z korupce a prezident R. Nixon jmenoval jako svého viceprezidenta Geralda Forda, který byl schválen Kongresem. Brzy poté ovšem v souvislosti s aférou Watergate rezignoval Nixon a sám Gerald Ford se tak stal prezidentem. Jako svého viceprezidenta jmenoval se souhlasem Kongresu Nelsona Rockefellera. Spojené státy tak zažily situaci, kdy dva nejvyšší představitelé státní moci nebyli zvoleni, ale do svých funkcí jmenováni“. Citováno z: DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké, Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2000, s. 120-121.

Vrchním velitelem ozbrojených sil, spolu s loďstvem a milicemi¹⁶⁴ je prezident. Zde ovšem jeho moc byla přímo Ústavou korigována, byť je třeba vrátit se k úpravě moci zákonodárné, kde je výslovně stanoveno, že pouze v pravomoci Kongresu je vyhlášovat válku. Jedná se o přímou kontrolu vzájemných pravomocí, kde bylo smyslem zamezit případnému názorovému rozporu v otázkách zahraniční politiky, mezi mocí zákonodárnou a výkonnou. Bylo zabráněno tomu, aby se z členů Kongresu staly pouze loutky, v rukou hlavy státu.

Za těchto i jiných mimořádných okolností může prezident svolat jednu, případně i obě komory zároveň. Ve vztahu k moci zákonodárné má povinnost podávat Kongresu zprávy o stavu Unie a opřít je i o možné návrhy řešení. Doba, jak časté jsou intervaly mezi předkládáním zprávy prezidentem, není výslovně v tomto kontextu Ústavou podložena. Souhra moci výkonné a soudní je zapotřebí mezinárodních smluv. Jak jsem výše uvedla, je rozdělena kompetence v předmětu možnosti účasti ve válce a i zde, u uzavírání smluv je tímto důrazně vykreslena vážnost mezinárodních záležitostí. Uzavírat mezinárodní smlouvy má prezident pouze na doporučení a se souhlasem Senátu.

Významnou úlohou přiznanou prezidentovi jsou tzv. jmenovací akty. Prezident opět v kooperaci se Senátem „*jmenuje vyslance, jiné zástupce státu, konzuly, soudce Nejvyššího soudu a všechny ostatní úředníky Spojených států, jejichž jmenování není upraveno jinak a jejichž úřad je zřízen zákonem. Kongres může však zákonem vyhradit právo jmenování takových nižších úředníků podle vhodnosti nejen prezidentovi, ale také soudům nebo vedoucím departmentů*“.¹⁶⁵

6.2.1 Inherentní a delegované pravomoci Kongresem

Pravomocemi prezidenta není jen předmět úpravy ve druhém článku, ale také to, co Ústava naznačuje jen implicitně.¹⁶⁶ Je v celku logické, že každý jednotlivec uplatňující se na politické scéně, pro sebe nebo své následovníky chce zanechat ten nejlepší odkaz a pokud možno, rozšířit pole jejich působnosti. V celku každý právní dokument ponechává oblasti, které nejsou výslovně upraveny v rámci pozitivního, či negativního předmětu výkonu funkce, a dochází, jako tomu bylo například za prezidentského úřadu George Washingtona. „*Británie a Francie proti sobě vedly válku a Washington vydal prohlášení o striktní nezávislosti, čímž si*

¹⁶⁴ Milicemi pouze za předpokladu, že jejich použití bude v rámci výkonu služby pro celou Unii.

¹⁶⁵ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 20.

¹⁶⁶ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 248.

popudil mnoho lidí s protibritským cítěním; spor vyvolal diskuzi o Ústavě. Washingtonovo rozhodnutí nebylo nakonec zrušeno ani Kongresem, ani soudy, a zavedlo tak precedent v oblasti zahraničních záležitostí“.¹⁶⁷ Výkon základních pravomocí spojených s funkcí, obzvláště v dobách nepokojů upřednostnil jasně zájem Unie, záchranu národa, na úkor možnému přivlastňování si práv jiné složky státu. Tak se tomu stalo za vlády Abrahama Lincolna, který v době občanské války vydal rozkazy, které byly v pravomoci Kongresu, ovšem Abraham Lincoln argumentoval naléhavostí zájmu, bez jakýchkoliv možností časových prostojů: „Bylo možné ztratit národ a přesto zachovat Ústavu?“.¹⁶⁸ Jeho akty byly dodatečně posvěceny jak samotným Kongresem, tak Nejvyšším soudem a staly se symbolem legitimní teorie inherentních pravomocí.¹⁶⁹

Delegování pravomocí Kongresem na výkonnou moc se odehrává v rovině pozitivní, kdy Kongres rozšíří pravomoci prezidenta nebo naopak zavede potřebu větší spolupráce, kontroly, vyhradí si oblasti zájmu, které nezůstanou bez jeho povšimnutí. Mezi pozitivní patří například situace, „kdy dal Kongres administrativě Franklina Roosevelta široké pole působnosti potřebné k vyřešení ekonomických neduhů země“.¹⁷⁰ Není možné si tedy pod delegovanou pravomocí představit situace, kdy Kongres se vzdává významné pravomoci na úkor výkonné moci. Jedná se spíše o dobře promyšlený krok vedoucí k odlehčení zákonodárského sboru.

6.3 Moc soudní

Úprava soudní moci je upravena jako poslední ze státní moci ve třetím článku. Třetí článek je i výrazně stručněji popsán, oproti předešlé úpravě moci zákonodárské i výkonné. Ústavou je upravena soustava obsahující Nejvyšší soud a nižší soudy, které zřizuje Kongres. Soustava federálních soudů byla roku 1789 započata Zákonem o soudnictví. Největší břímě bylo dáno na bedra Nejvyššího soudu. Pravomoc Nejvyššího soudu v první instanci je „v případech týkajících se vyslanců, konzulů nebo jiných zástupců Unie a také tehdy,

---

¹⁶⁷ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, 248 s. Citováno z: PIOUS, M., Richard. *The American Presidency*. New York: Basic Books, 1979, s. 51-52.

¹⁶⁸ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 248. Citováno z: BINKLEY, E., Wilfred. *President and Congress*. 3. vydání. New York: Vintage Books, 1962, s. 155.

¹⁶⁹ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 248.

¹⁷⁰ „Tamtéž“

*vystupuje-li stát jako jedna ze stran. Ve všech ostatních zmíněných případech je Nejvyšší soud instancí odvolací, a to jak právně, tak fakticky – s těmi výjimkami a podle takových pravidel, které stanoví Kongres“.*¹⁷¹

Soudci Nejvyššího soudu byli voleni doživotně. Pozice soudce by měla být v každé době a každé zemi vyslovením důvěry a pocty.

K propojení soudcovské moci a moci zákonodárné dochází v případě impeachmentu. Zde je vyňato právo rozhodovat pouze nezávislémi soudy a přepuštěno právo k rozhodnutí do rukou moci zákonodárné. Kompetencí Kongresu bylo odvolání a souzení představitele exekutivy v případě velezrady či vážného překročení svých zákonných limitů.¹⁷²

---

¹⁷¹ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 21.

¹⁷² RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 38.

7 Změny Ústavy

Přijetí Ústavy doprovázely jednak debaty o závěrečném pojetí země jako celku, a po upřednostnění Federace, principu republikánství došla řeč i na podobu svobody, jaká forma jí bude přiznána. Autoři Ústavy předpokládali generační vývoj, vývoj politického spektra, a tak byl do Ústavy vložen článek pět, který přiznával jistou rozpínavost Ústavy pomocí ústavních dodatků. Dodatky jsou za předpokladu splnění formálních požadavků součástí Unie. Dodatky vydané do roku 1808 nesmí být v rozporu s některými tezemi devátého oddílu prvního článku. Návrhy dodatků nesměly zavést žádnou daň z hlavy nebo jiné přímé daně a zakazovat přistěhovalectví nebo dovoz osob.¹⁷³ I přes možnost rozšíření, je považována Ústava Spojených států amerických za ústavu rigidní.¹⁷⁴

Doplňování Ústavy probíhalo pomocí dvou základních stádií. Mezi tyto stádia patřilo stádium navrhovací a ratifikační.¹⁷⁵ V pátém článku Ústavy je dán navrhovací postup ústavních dodatků s návrhem dvou třetin členů Kongresu nebo sjezd zástupců jednotlivých států, požádají-li o jeho svolání Kongresem dvě třetiny zákonodárných orgánů jednotlivých států.¹⁷⁶ Nejednalo se tedy jen o pravomoc Kongresu, ale možnost přímé snahy o zakotvení absentujících předmětů úpravy. Ratifikací je možný návrh, je-li schválen třemi čtvrtinami zákonodárných sborů jednotlivých států nebo je-li schválen ústavodárnými shromážděními ve třech čtvrtinách států.¹⁷⁷ Uplatnění zatím nenalezlo navrnutí celonárodními konventy, metoda prostřednictvím konventů byla uplatněna pouze jednou.

Ústavních dodatků za dobu historie země bylo předloženo přibližně více jak deset tisíc¹⁷⁸. Z těchto návrhů v konečném důsledku svou pozici v Unii uhájily a staly se platnou součástí Ústavy, celkem ve 27 případech. Tím zatím posledním, byl dodatek o platech v Kongresu, který byl navržen již v roce 1789 a přijat až o více jak dvě stě let později, v roce 1992.

---

¹⁷³ Leda by byla zavedena v poměru k soupisu nebo sčítání obyvatelstva. Citováno z: BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 16-17.

¹⁷⁴ „O rigidní ústavě mluvíme tehdy, jde-li o ústavy psané, je-li k jejímu vzniku nebo změně třeba zvláštního zákona (ústavního), přijatého v zákonodárném procesu, odlišně kvalifikovaném (vyšším kvorem, kvalifikovanou většinou v zákonodárném sboru, potvrzením zákona v referendu, schválením v zákonodárných sborech členských států federace či ve zvláštních konventech k tomuto účelu vytvořených). Citováno z: BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., 1998. s. 89.

¹⁷⁵ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 71.

¹⁷⁶ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 23.

¹⁷⁷ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 71.

¹⁷⁸ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 73.

7.1 První cyklus oprav

Prvním cyklem oprav se rozumí přijetí prvních deseti dodatků, které v součtu činí Listinu práv¹⁷⁹. Listina práv má podobu dodatků díky tomu, že v návrhu Ústavy samotném, nebyla Listina práv nikterak interpretována. Přijetí Listiny práv na federální úrovni se stalo podmínkou mnohých států k ratifikaci Ústavy samotné. Autoři Ústavy se o lidských právech nezmiňovali, protože předpokládali, že je to věc natolik zakořeněná v každém jednotlivci, že není třeba, aby byla výslovně uvedena v Ústavě, protože v tomto případě existuje vyšší moc postavená na morálních hodnotách, které nejdou vštěpovat pomocí právních dokumentů. Proti tomuto tvrzení argumentovali tzv. antifederalisty tím, že silná ústřední vláda může svou moc zneužít, použít ji proti svobodě lidu, a v tu chvíli nebude v rozporu s Ústavou. Byť může být jedinec společensky popuzen svým chováním, v ničem mu to nezabrání a svoboda občanů může být ohrožena.

Po zvolení George Washingtona prezidentem započala práce na tvorbě prvních dodatků, které se měly stát Chartou práv. Na jaře roku 1789 předložil Sněmovně reprezentantů James Madison plán dodatků.¹⁸⁰ Prvních osm dodatků převzal James Madison z Virginské listiny práv, která byla sepsána roku 1776.¹⁸¹ Nikdo tedy neměl v plánu nic ponechávat náhodě a nebylo zájmem, aby se Unie rozpadla nedoplněním Listiny, když byla tak dlouhá cesta za zády. Ratifikační podmínka některých států k Ústavě tedy byla dodržena, dne 25. září 1789 Kongres doporučil a postoupil zákonodárným sborům prvních jedenáct dodatků, které byly v roce 1991 ratifikovány a staly se součástí původní Ústavy.¹⁸²

Prvních deset dodatků Ústavy v sobě zahrnuje například hned v prvním článku svobodu náboženství, svobodu slova, zákaz cenzury a právo se pokojně shromažďovat.

Článek druhý je ústavním dodatkem, který je v posledních letech velice diskutován. „*Dobře organizovaná milice je nezbytná v zájmu bezpečnosti svobodného státu; právo lidu držet a nosit zbraně nesmí být proto omezováno*“.¹⁸³ Zůstává otázkou, jestli legální držení zbraně má být pouze v souvislosti s obranou státu, v rámci organizované milice nebo každý může zbraň mít a použít i za okolností přímo neohrožující celistvost Unie. Držení zbraně bylo

---

¹⁷⁹ „Výčet základních lidských práv, nazvaný podle dokument anglické tzv. slavné revoluce z roku 1688 *Bill of Rights*“. Citováno z: RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 39.

¹⁸⁰ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 40.

¹⁸¹ TINDALL, George B., DAVID, E. Shi. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994, s. 138.

¹⁸² JEFFERSON, T. *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických s komentáři Miloše Krejčího*. Praha: Nakladatelství Otakar II., 2000, s. 26.

¹⁸³ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 24.

a vždy bude kontroverzním tématem, které je obzvláště v poslední době často skloňováno a jeho naprosto podrobná úprava je pro původní myšlenku autorů Ústavy nezbytná.

Následují záruky ohledně práv na osobní a domovní svobodu; zakazuje se toto právo narušovat neoprávněnými prohlídkami a konfiskacemi. Oprávněnost se posuzovala na základě relevantních tvrzení, které zvýšily pravděpodobnost spojení neoprávněné činnosti s konkrétní osobou, případně místem.

Významnou částí Listiny jsou lidská práva související se soudním procesem a soudním systémem celkově. Občanům se zaručovalo, že v případech hrdelních a jiných závažných zločinů obecně, musí být tzv. Grand Jury (řádná porota), zákaz dvojího trestání v téže věci, obviněný ve věci není povinen svědčit sám proti sobě. Další práva obviněného v trestním procesu jsou rychlost, veřejnost, nestrannost poroty a místní příslušnosti, právo informovanosti, právo na obhajobu. Při přesáhnutí „bagatelní“ částky určené na dvacet dolarů v sedmém článku, je zajištěno právo na rozhodování porotního soudu. Celé to zaštiťuje hlavní podstata, kterou je řádný soudní proces, bez kterého není možné, aby byl kdokoliv zbaven majetku, svobody, či života.

Princip náhrady za vyvlastnění soukromého majetku na konci pátého článku je překvapujícím, pozitivně. Při uvědomění si období, ve kterém dodatky, prakticky i Ústava vznikala, neustálé menší boje o půdu, je jasně symbolem k lidu, že i stát má povinnosti a na těch nebude nikdo krácen.

Listina je pomyslně ukončena desátým článkem dodatků: „*Práva, která ústava výslovně nepřiznává Unii, ani je nevylučuje z pravomoci států, náležejí jednotlivým státům nebo lidu*“.¹⁸⁴ Záruka lidských práv je tedy neomezená, je ponechán prostor k podrobnějším a rozsáhlejší úpravám, ujišťující lid v jeho jedinečnosti a svobodách.

7.2 Druhý cyklus oprav

Sedmnáct dodatků následující po Listině, obsahují tři oblasti úpravy. Prvními jsou dodatky utvářející veřejnou politiku, dodatky upravující nedostatky vládních struktur a v neposlední řadě ty dodatky, které napomáhají prosazování rovnosti.¹⁸⁵

Do druhého cyklu oprav spadá ústavní dodatek; článek číslo XIII. - XV. Ratifikovány byly tyto články v letech 1865-1870. Přijetí druhého cyklu ústavních dodatků úzce souviselo

¹⁸⁴ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 26.

¹⁸⁵ JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998, s. 73.

s občanskou válkou, rozostřenými boji mezi federalisty, kteří ztráceli postupně moc a jejich odpůrci. Předně však v bojích za rovnost černošského obyvatelstva¹⁸⁶. XIII. článek, který byl ratifikován, v roce 1865 v prvním oddíle zakázal otroctví i nevolnictví ve Spojených státech a na veškerém území, podléhající jejich jurisdikci, za předpokladu, že by se nejednalo o výkon trestu za spáchaný a řádně dokázaný zločin.¹⁸⁷ K osvobození otroků z části předcházela zákon o zrušení otroctví ve vzbouřeneckých státech bez náhrady, který byl vyhlášen 1. ledna 1863.¹⁸⁸ „Po prosincovém přijetí XIII. dodatku bylo nechutenství otrokářů stále větší, což vyvrcholilo roku 1866, když v Tennessee vznikla organizace, bojující za rasovou diskriminaci, Ku-Klux-Klan. Dalším negativním vlivem byly tzv. černé zákony“.¹⁸⁹ Černošské obyvatelstvo se nevzdávalo a organizovaně fungující jednota, budovala tzv. Národní konventy, prosazování prvních, spíše jak politických, lidských snů a cílů.

Podle ústavních dodatků, týkajících se rovnosti obyvatelstva podle barvy pleti, které se na území USA narodila, případně byla naturalizována, jsou jejich obyvateli. Druhý oddíl ve článku XIV. změnil původní text Ústavy u moci zákonodárné, kde do sčítání obyvatelstva jsou započítáváni všichni, s výjimkou Indiánů neplatící daně. Závěr XIV. dodatku hovoří o nesouhlasu ke vzpourám, nabádání k organizovaným, protirepublikánským povstáním, které trestá zákazem účasti na společensko-politickém životě.

Článek XV. ústavního dodatku podporuje volební právo, které jednak občané mají, právě teď a nesmí jim být upřeno, ale především se vztahuje i retroaktivně k postavení bývalého otroka.

7.3 Třetí cyklus oprav

Zatím posledním cyklem přijatých ústavních dodatků, je tzv. třetí cyklus, který je v rozmezí let 1913, kdy byl ratifikován první z této série dodatků, a posledním ratifikovaným dodatkem vůbec, je dodatek z roku 1971. V pozadí ratifikačního procesu ústavních dodatků,

---

¹⁸⁶ Vítězství po dlouhou dobu byla na straně otrokářů. Mezi jejich nejvýznamnější vítězství, které vyvolalo řadu nevole u obyvatelstva, byl případ Dreda Scotta v roce 1857. „*Černoch Dred Scott se obrátil na Nejvyšší soud USA, aby uznal jeho osobní svobodu s tím, že se svým missourským pánem pobyl řadu let na území svobodných států. Nejvyšší soud však odpověděl, že každý zákon zakazující držbu otroků v kterémkoliv státu Unie je protiústavní, a tím také vytvořil právní základ, který měl dopomoci k zoficiálnění otroctví na celém území Unie*“. Citováno z: SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 394.

¹⁸⁷ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 28.

¹⁸⁸ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 395.

¹⁸⁹ Černé zákony pojednávaly o zákazu osobního vlastnictví černošským obyvatelstvem a nucené práce pro bývalé pány. Citováno z: SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 396.

Nejvyšší soud razil svou cestu pomocí doktrín. „Tou nejvýznamnější je tzv. preferred-position doctrine, kde vstoupila do ústavního práva soudní praxe, čímž se postupně stal vedle dodatků i soudní výklad významným prostředkem ústavního vývoje“.¹⁹⁰

Ústavní dodatky 20. století jsou charakteristické tím, že vedle soustředění se na vlastní ratifikační tendenci dodatků, upínaly se snahy směrem k politickému postavení země na mezinárodní úrovni.

Přesto bylo ratifikováno několik stěžejních dodatků, které zavedly naprosté novinky do běžného života. Tím jistě byl i ústavní dodatek číslo XIX., z roku 1920, který zavedl volební právo pro ženy. Nezaplacení volební nebo jiné daně, nemělo vliv na případnou aktivní volební účast. Volební právo zaniká smrtí, nikdo není oprávněn ji dříve upírat občanovi staršímu 18 let.

Dodatkem, který byl o 15 let později zrušen, byl zákaz prohibice, ve článku XVIII. z roku 1919. Byl dán zákaz na výrobu, prodej nebo dopravu omamných nápojů, jejich dovoz a vývoz s cílem jejich použití na území Spojených států a všech územím podléhajících jejich jurisdikci.¹⁹¹ To přispělo k rozšíření černého trhu a vzniku organizovaného zločinu. Dodatkem XXI. z roku 1934 bylo ve druhém oddíle upraven pouze převoz nebo dovoz alkoholických nápojů do kteréhokoli státu, území Spojených států s předpokladem jejich spotřeby má za neoprávněnou. Tímto byl upraven text rušícího dodatku o omezení na převoz nebo dovoz a výroba již nebyla do účinného dodatku implementována.

Oblast zákonodárná byla XVII. dodatkem změněna ve vztahu k Senátu, který byl v následujícím funkčním období volen obyvatelstvem státu, za který kandidoval přímo. Kongres jako celek v prvním z dodatků třetího cyklu zavedl právo stanovit a vybírat daně z jakéhokoli zdroje. Roku 1992 byl ratifikován dodatek, který byl navrhnut již v roce 1789. Tento dodatek brání okamžitému zvýšení platů členů Kongresu, zakazuje, aby takový zákon vstoupil v platnost dříve, než bude zvolena nová Sněmovna reprezentantů.¹⁹²

U výkonné moci, jsem v kapitole jí věnované podotkla, že prezidentský úřad, jeho možné znovuzvolení, není Ústavou limitováno. K jeho omezení na počet volebních období, maximálně dvou, došlo v dodatku číslo XXII., který byl ratifikován roku 1947, s podmínkou platnosti ve druhém oddíle, který říká, že: „nevstoupí v platnost, nebude-li ratifikován jako

---

¹⁹⁰ SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005, s. 401.

¹⁹¹ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 30.

¹⁹² PURVIS, L., Thomas. *Encyklopedie dějin USA*. Praha: Nakladatelství Ivo Železný, 2000, s. 116-117.

*dodatek k ústavě zákonodárnými sbory tří čtvrtin států během sedmi let ode dne, kdy bude Kongresem předán státům“.*¹⁹³

---

¹⁹³ BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990, s. 33.

ZÁVĚR

Spojené státy americké ušly dlouho cestu, aby dnes stanuly nejen na mezinárodním poli, ale i na pomyslném žebříčku vrcholného demokratického, právního státu. I přes ztráty, které se nevyhnuly žádné ze zainteresovaných zemí v době kolonizace, i poté představovala americká společnost vždy sílu a vzájemnou sounáležitost v otázkách státnosti a příslušnosti k Unii. Spojené státy přečkaly období, kdy byly loutkami ve hře Británie, a zúročily zkušenosti při tvorbě vlastního, právního rámce. Pozdějším výsledkem kontinentálních jednání byla Deklarace nezávislosti. V prohlášení bylo uvedeno: *„Pokládáme za samozřejmé, že všichni lidé jsou stvořeni sobě rovni, že je Stvořitel obdařil určitými nezcizitelnými právy, že mezi tato práva náleží život, svoboda a sledování osobního štěstí. Že k zajištění těchto práv se ustavují mezi lidmi vlády, odvozující svou oprávněnou moc ze souhlasu těch, jimž vládnou. Že kdykoli počne být některá vláda těmto cílům na překážku, má lid právo ji změnit nebo zrušit a ustavit vládu novou, která by byla založena na takových zásadách a měla svoji pravomoc upravenou takovým způsobem, jak ji lid uzná za nejvhodnější pro zajištění své bezpečnosti a svého štěstí“*.¹⁹⁴ Deklarace nezávislosti zavdala práci na dalších právně relevantních dokumentů, které bylo třeba pro dodržení závaznosti a právní jistoty. Z myšlenek postavených v Deklaraci se země odrážela v následujících několika desetiletích. Vůlí většiny bylo právní sjednocení, které se do jisté míry povedlo vytvořením Konfederace. Konfederace vybudovaná na tzv. Článcích konfederace neměla dlouhého fungování. Nařízení vydána Konfедераčním kongresem měla pouze doporučující charakter, což po dobách nejistoty, ve kterých se Amerika v 18. století neustále zmítala, dalo za své, že volání po silné vládě bylo čím dál hlasitější. Slabiny, které Články konfederace beze sporu měly, nebylo možné přetvořit tak, aby se staly právní jistotou. Pochopitelně, americký lid měl za cíl ještě před vznikem Deklarace, aby svoboda a ona právní jistota byla upravena v dokumentu, od něhož by se nebylo možné, byť výkladově odklonit. Akceschopným uspořádáním, které by poskytovalo vypořádání se s nedostatky Článků konfederace, se stala Federace a přijetí Ústavy, 17. září 1787. Tento „hlavní“ zákon země obsahoval základní principy, mezi které patří princip dělby moci, systém brzd a protiváh, princip federalismu, republikánství, princip soudního přezkumu a princip omezené vlády. Všechny tyto principy dohromady vytvořily výjimečný právní

---

¹⁹⁴ RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991, s. 7.

dokument, který přečkal i zlé časy a je dostatečně silný, aby v budoucnu uhájil své postavení, které beze sporu má nejen ve Spojených státech, ale i ve světě.

Seznam použitých zdrojů

Knížní zdroje

- BĚLOHLÁVEK, Pavel. *Ústavní systém USA*. Diplomová práce. Praha. 2007. 51 s.
- BLAHOŽ, Josef. *Ústava Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Reflex, 1990. 35s.
- BLAHOŽ, Josef a kol. *Srovnávací ústavní právo*. Praha: Nakladatelství ASPI Publishing, s. r. o., 1998. 359 s.
- BINKLEY, E., Wilfred. *President and Congress*. 3. vydání. New York: Vintage Books, 1962. 424 s.
- CRAWFORD, James. *The Creation of States in International Law*. Nakladatelství: Oxford University Press. 2007. 870 s.
- CULLOP, G. F. *The Constitution of the United States – An Introduction: A mentor book* New American Library, 1984. 159 s.
- DVOŘÁKOVÁ, Vladimíra. *Spojené státy americké – Společnost a politika*. Praha: Nakladatelství Libri, 2002, 298 s.
- FRAŠ, Martin, *Historie a význam ústavy USA*. Diplomová práce. Olomouc, 1998. 111 s.
- HALL, K. L., WIECEK, W. M., FINKELMAN, P. *American Legal History (Cases and Materials)*. New York, 1991. 610 s.
- HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy Federalistov*. Bratislava: Nakladatelství Kalligram, 2002. 704 s.
- HAMILTON, A., MADISON, J., JAY, J. *Listy federalistů*. Olomouc: Vydavatelství Univerzity Palackého v Olomouci a Eric Voegelin Institute for American Renaissance Studies, Louisiana State University, Baton Rouge. Přeložila: Svatava Raková, 1994. 537 s.
- HEIDEKING Jürgen, MAUCH Christof. *Dějiny USA*. Přeloženo: Jana Kvěšková. Praha: Nakladatelství Grada Publishing a.s., 2012. 464 s.
- CHMELAŘOVÁ, Eva. *Evropská unie a federalismus – srovnání se Spojenými státy americkými a dalšími federacemi*. Diplomová práce. Brno, 2012. 56 s.
- KUKLÍK Jan, SELTENREICH Radim. *Dějiny angloamerického práva*. Praha: Nakladatelství Linde, 2007. 880 s.

- JANDA, Kenneth a kol. *Výzva demokracie, Systém vlády v USA*. Praha: Sociologické nakladatelství (Slon), 1998. 423 s.
- JEFFERSON, T. *Deklarace nezávislosti Spojených států amerických s komentáři Miloše Krejčího*. Praha: Nakladatelství Otakar II., 2000. 170 s.
- JOHNSON, Paul. *Dějiny amerického národa*. Voznice: Nakladatelství LEDA spol. s.r.o., 2014. 852 s.
- LINHART, Jiří a kol. *Slovník cizích slov pro nové století*. Litvínov: Nakladatelství Dialog, 2008. 412 s.
- MALÝ, Jakub. *Soustátí severoamerické a jeho ústava*. Praha: V komisi u Františka Řivnáče, 1872. 172 s.
- MERTL, Adolf. *Nástin dějin Spojených států amerických*. Praha: Nakladatelství Sfinx Bohumil Janda, 1948. 335 s.
- NAVRÁTIL, Jan. *Stručné dějiny USA*. Praha: Nakladatelství Svoboda, 1998. 528 s.
- NEUSTADT, Richard, E. *Presidential Power: The Politics of Leadership* (New York: Wiley, 1960), s. 33.
- NEVINS, Allan, COMMAGER H. Stelle. *Dějiny Spojených států*. Klatovy: Nakladatelství Amlyn, 1994. 376 s.
- OPATRNÝ, Josef. *Amerika v proměnách staletí*. Praha: Nakladatelství Libri, 1998. 850 s.
- POLIŠENSKÝ, Josef. *Benjamin Franklin a první americká revoluce*. Praha: Nakladatelství Orbis, 1956. s. 39.
- PURVIS, L., Thomas. *Encyklopedie dějin USA*. Praha: Nakladatelství Ivo Železný, 2000. 575 s.
- SATRAPA, Milan. *Ústavní systém USA a jeho vývoj*. Diplomová práce. Brno, 2007. 66 s.
- SCHELLE, Karel a kol. *Právní dějiny*. Praha: Nakladatelství Eurolex Bohemia s.r.o., 2005. 816 s.
- TINDALL, George B., SHI, David E. *Dějiny států USA*. Přeložili: Faltýsková, A., Komárková, a., Macháčková, M., Raková, S., Šmoldas, I., Vomáčka, I., Zajíčková, E. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1994. 897 s.
- TOCQUEVILLE, Alexis de. *Demokracie v Americe I*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1992. 378 s.

- RAKOVÁ, Svatava. *Americká ústava 1787*. Praha: Nakladatelství Komenium, 1991. 42 s.
- RAKOVÁ, Svatava. *Podivná revoluce*. Nakladatelství: Triton, Praha. 2005. 288 s.
- RAKOVÁ, S., OPATRŇY, A.: *USA*. Praha: Nakladatelství Libri, 2003. 255 s.
- RŮŽIČKA, Jan; KOZÁK, Kryštof. *Úpadek amerického federalismu?: posilování federální vlády na prahu 21. století*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2008. 160 s.

Články z časopisů

- BLAHOŽ, Josef. Vertikální dělba moci: Spojené státy americké. *Právník*. 1997, roč. 136, č. 2, s. 169-185.

Internetové zdroje

- FARRAND, Max. *The Fathers of the Constitution: a chronicle of the establishment of the Union* [online]. 28. 1. 2009. [cit. 19. 11. 2014]. Dostupné na <<http://www.gutenberg.org/files/3032/3032-h/3032-h.htm>>.
- RYCHECKÝ, Pavel. *Ústavní soud má vždy pravdu, i když se mylí*. [online]. epravo.cz, 7. listopadu 2011 [cit. 7. března 2015]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pavel-rychetsky-ustavni-soud-ma-vzdy-pravdu-i-kdyz-se-myli-78318.html>>.

Shrnutí/Abstract

Shrnutí

Tato diplomová práce, s názvem „Ústavní systém USA“, pojednává o ústavním vývoji USA. Přiblížením čtenáři historicko-právního kontextu s právně relevantními dokumenty. Hlavní text je systematicky rozdělen, počínaje dobou, kdy byla Amerika pod nadvládou britských kolonií. Pozornost je dále věnována období nezávislosti, kde byla výrazným právním dokumentem Deklarace nezávislosti. Následuje období Konfederace a přechod na Federaci, s vylíčením hlavních stěžejních principů a rozbořem Ústavy ze dne 17. září 1787. Na základě článku V. Ústavy je právně podložena možná doplňková činnost Ústavy, pomocí ústavních dodatků, která je popsána v samotném závěru práce.

Abstract

This diploma thesis titled „The US Constitutional system“ deals with The constitutional development. It will meet readers with a historical-legal context and with legaly relevant documents. The main text is systematically divided. It starts in the age when US was under the control of the British colonies. Attention is also paid to the period of the independence when was significant legal document Declaration of independence signed. Following a period of Confederation and than change to the Federation. It's talking about the most important principles of the Constitutional and analysis of the Constitution alone from the date of 17th September 1787. On the bases of article V. of the Constitution it is legally possible complementary activities by the Constitution through Constitutional amendments, which described at the end of this diploma thesis

Seznam klíčových slov/List of keywords

Seznam klíčových slov

- Deklarace nezávislosti
- Články konfederace
- Ústavodárný konvent
- Základní principy Ústavy
- Listina práv
- Ústavní dodatky

List of keywords

- Declaration of Independence
- Articles of Confederation
- Constitutional Convention
- The basic principles of the Constitution
- Bill of rights
- Constitution amendments